

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Johan Skytte poliitikauuringute instituut

Jüri-Saimon Kuusemets

Islamistlike äärmusrühmituste ajendite ning eesmärkide uurimine esindajate sõnumite põhjal:
Al-Shabaab Somaalias ja Boko Haram Nigeerias

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Kristel Vits, MA

Tartu 2024

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Töö sõnade arv: 10926

Jüri-Saimon Kuusemets, 15.01.2024

Annotatsioon

Antud bakalaureusetöö eesmärgiks on analüüsida kahe Aafrikas tegutseva islamistliku terroristühmituse tegevuse ajendeid ning eesmärke. Täpsemalt uurin töös peamiselt Somaalias tegutseva Al Shabaabi ning peamiselt Nigeerias tegutseva Boko Harami esindajate sõnumeid ja sõnavõtte. Nende sõnumite analüüsil tuginen peamiselt Jessica Sterni (2003) töödel põhinevale raamistikule, mille kohaselt on terrorismi põhjused taandatavad viiele ajendile: võõrandumine, alandus, demograafia, ajalugu, territoorium. Töö eesmärgiks ongi välja selgitada, milliseid nendest motiividest ning kui suures ulatuses rõhutavad oma sõnumites eelmainitud terroristlikud rühmitused. Kuid lisaks eelmainitud viiele ajendile, on eraldi tegevuse ajendina töös vaatluse all ka usuline faktor, sest mõlema rühmituse puhul on tegu rõhutatult islamistliku rühmitusega. Bakalaureusetöö kirjutamiseks kasutatavad andmed on kvalitatiivsed, kus esindajate sõnavõtte ning seisukohti otsitakse ametlikest avaldustest, pressiteadetest, uudisartiklitest ning sotsiaalmeedias levivates säutsudest. Töö tugineb samuti refereeritud allikatele nagu akadeemilised artiklid ning raamatud. Töö kirjutamiseks kasutatakse kontentanalüüsi meetodit säutsude, uudiste, aruannete ja akadeemiliste artiklite kaudu kogutud kvalitatiivsete andmete uurimisel.

Sisukord

Annotatsioon.....	3
Sisukord.....	4
1. Sissejuhatus.....	5
2. Teoreetiline raamistik.....	7
3. Metoodika ja kasutatavad andmed.....	11
3.1 Kontentanalüüsi kirjeldus antud uurimustöö kontekstis.....	12
3.2 Juhtumite tutvustus.....	13
4. Kontentanalüüs.....	16
5. Al-Shabaabi ja Boko Harami sõnumite võrdlus	34
6. Kokkuvõte	37
Kasutatud kirjandus.....	39
Lisa 1. Kodeerimisjuhend.....	43

1. Sissejuhatus

Maailmas on arvukalt erinevaid valitsusväliseid osalejaid, alates erinevatest suurettevõtetest nagu Tesla ja Apple, rahvusvaheliste organisatsioonideni nagu ÜRO ja Euroopa Liit ning ka humanitaarorganisatsioonid nagu Piirideta Arstid või UNICEF. Paratamatult pole sugugi mitte kõik valitsusvälised osalejad laiema avalikkuse poolt aktsepteerivad. Nende hulka kuuluvad oma ekstreemse tegevuse tõttu kurikuulsaks saanud terroristlikud äärmusrühmitused ning kuritegelikud organisatsioonid, kes üritavad olemasolevat rahvusvahelist korda vastustada ning vägivaldselt võimu haarata. Viimastel aastakümnetel on nende hulgast aina rohkem esile kerkima hakanud just rahvusvahelised terroristlikud äärmusrühmitused, millele selles uurimistöös ka keskendun. Äärmusrühmitusteks selle konkreetse uurimuse kontekstis on kitsendatult just islamiusulised sõjalised liikumised ja terroristlikud organisatsioonid. Oma olemuselt on tegu ekstreemsete ning julmade rühmitustega, mis kuulutavad oma eesmärgina islami äärmuslikest tõlgendustest lähtuvate reeglite järgi loodud riikide loomist ning mis on mänginud üha suuremat rolli konfliktide eskaleerumisel. Seda just piirkondades, kus asuvad “nõrgad” riigid, kus valitseb vaesus ning sooline ja poliitiline ebavõrdsus. Äärmusrühmituste uurimine on riigiteaduse jaoks oluline suund, sest aitab mõista, milliste keeruliste väljakutsetega ühiskonnas silmitsi ollakse, luues ka parema arusaama sellest, kuidas need rühmitused toimivad ning kuidas efektiivselt nende tegevuse vastu astuda.

Al-Shabaab ja Boko Haram on kaks ekstremistlikku terrorirühmitust, mis on saanud rahvusvahelist tähelepanu oma vägivaldse ja äärmusliku tegevuse poolest vastavalt Somaalias ja Nigeerias. Mõlemad äärmusrühmitused on vastutavad arvukate rünnakute eest, nende taktikad hõlmavad näiteks enesetaputerrorismi, mõrvasid ning inimrööve. Uuritavate äärmusrühmituste tegevus pole mitte ainult võtnud palju inimohvreid, vaid põhjustatud on ka poliitilist ebakindlust ning hirmu ühiskonnas endas. Somaalia ning Nigeeria vaesus ning poliitiline ebastabiilsus on peamiseks põhjuseks Boko Harami ning Al-Shabaabi esilekerkimisel ning edus. Selles bakalaureusetöös uurin nende valitsusvälise osalejate ajendeid ning eesmärke, tuginedes Al-Shabaabi ning Boko Harami esindajate sõnavõttudele, säutsudele ning pressiteadetele.

Uurides nende rühmituste sõnumeid ning nendes kajastatavaid motiive, saame olulist informatsiooni selle kohta, kuidas need rühmitused oma tegevust avalikkusele põhjendavad

ning kui palju rõhku panevad nad eri tüüpi õigustustele. Need teadmised on kriitilise tähtsusega poliitikakujundajatele ja praktikutele mõistmaks nende tegevuse tagamaid, aga ka seda, kuidas nad toetajaskonda värbavad ning aitab välja töötada tõhusaid strateegiaid konfliktide ennetamiseks ja lahendamiseks. Islamistlikud äärmusrühmitused on aastakümnete jooksul pälvinud palju rahvusvahelist tähelepanu ning meediakajastust. Seetõttu on antud teema relevantne ning annab oma panuse antud terroristirühmituste tegevuste tõlgendamiseks.

Töö eesmärgiks on võrdlevalt analüüsida kahe islamistliku äärmusrühmituse sõnumeid ja võrrelda, kuidas nad oma tegevust mõtestavad ning õigustavad. Uurimistöös keskendun peamiselt Nigeerias tegutsevale Boko Haramile ja peamiselt Somaalias tegutsevale Al-Shabaabile, sest tegemist on viimase kümnendi silmapaistvaimate äärmusrühmitustega Aafrikas.

Uurimustöök valitud temaatika on oluline, et mõista kuidas islamistlikud terroristirühmitused oma eesmärgid ning ideoloogiat sõnastavad. Olgugi, et islamistlikud terroristirühmitused võivad oma tegude ajendiks ning eesmärgiks lugeda islamiriigi loomist, ehk usulist motivatsiooni, võivad selle saavutamiseks siiski strateegiaid oma olemuselt palju erineda. Antud töös kasutatav võrdlev analüüs võtab oma eesmärgiks välja selgitada kindlaid mustreid, kuid ka erinevusi kahe islamistliku rühmituse sõnumite analüüsist. Kuigi islamistlikud äärmusrühmitused on juba oma olemuselt kitsendus, ei tohiks eeldada, et nad selle tõttu oma tegevuses identsed oleksid. Samas on märke, et erinevad äärmusrühmitused teevad omavahel koostööd, mistõttu ei ole välistatud nende sõnumite omavaheline koordineerimine ja üksteiselt õppimine. Oluline on mõista ka nende omavahelisi erinevusi ning sarnasusi, et arutelu pakkuda ning poliitilistes, kui julgeolekualaste otsuste langetamisel, kui ka akadeemilises uurimustöös.

Töö keskseks uurimisküsimuseks ongi seega: Millised motiivid esinevad Al-Shabaabi ja Boko Harami esindajate sõnavõttudes?: Lisaks sõnastan järgmise allküsimuse: kas Al-Shabaabi ja Boko Harami sõnumites on märgata kattuvusi ja sarnasusi rõhuasetusel? Antud allküsimus on uurimustöösse kaasatud mitmel põhjusel. Esiteks tegutsevad mõlemad terroristirühmitused samal ajajärgul ning on ka tõendatav, et mõlemad on koostööd teinud teiste organisatsioonidega. Selle läbi on võimalik uurida kas ja kuidas sõnumid korreleeruvad ning kas see viitab Al-Shabaabi ning Boko Harami koostööle mõne teise terroristirühmitusega.

2. Teoreetiline raamistik

Mis kannustab islamistlikke äärmusrühmitusi? See küsimus on akadeemilises kirjanduses eri võtmetes palju tähelepanu leidnud: sõltuvalt rühmitusest ja uurimuse rõhuasetusest võib neid analüüsida kui kodusõja osapooli, relvastatud mässulisi (*insurgents*), terroriste või rõhutatult islamistlikke toimijaid. Paul Collier'i ning Anke Hoeffleri 2000. aasta uurimustöö "Ahnus ja ajendid kodusõjas" on akadeemilises maailmas antud teema käsitlemise üks hinnatumaid teoseid. Nad on oma uurimustöös kirjeldanud, et kuigi reeglina on mässud ja konfliktid tingitud kaebustest, siis enamasti mängib võtmerolli ka ahnus. See väljendub peamiselt ressursside omandamises, näiteks teemandid, väärspuit ning narkootikumid. Nende sõnul on röövimised piisavaks konfliktide ajendiks, et neid ka tulevikus edasi rahastada. Seetõttu samastavadki Collier ja Hoeffler mässu organiseeritud kuritegevusega, kus tulu teenitakse peamiselt väljapressimisest. Teiseks mudeliks on autorite hinnangul kaebuste mudel (*grievance model*), mis tuleneb läbikukkunud vastupanuliikumistest, mis on vaimselt sügavama olemusega, näiteks poliitiline tõrjutus, gruppide vaheline viha, kus mässude, ehk kodusõdade ajendiks on nendega seotud tugevad tunded (Collier & Hoeffler, 2000). Selleks, et tööle oma individuaalne raamistik anda ja teine perspektiiv anda, käsitleb see konkreetne uurimustöö terrorismi ajendeid mõnevõrra teisest küljest, kui seda tegid eelmainitud autorid.

Töö teoreetiline raamistik tugineb Jessica Sterni töödele, peamiselt tema raamatule "Terror Jumala nimel: Miks religioossed võitlejad tapavad" (2003). Nagu pealkirjast nähtub, keskendub Stern eeskätt just usuliselt motiveeritud terrorismile, mis teeb tema käsitlemise sobivaks Al Shabaabi ja Boko Harami sõnumite analüüsiks. Stern leiab, et terroristlike rühmituste tegevusel on viis peamist juurpõhjust või ajendit, mis loovad viljaka pinnase jumala nimel toimepandud terroristlike rühmituste esiletõusuks (Stern, 2003: 3). Nendeks on võõrandumine, alandus, demograafia, ajalugu ning territoorium.

Kõik viis ajendit on kompleksed ning üldiselt mängivad terrorismi ajendina ka mitmeti omavahel koos. Seetõttu on ka tähtis defineerida igaüks neist eraldi, et nende olemasolu esindajate sõnavõtte analüüsides kindlaks määrata.

Esimeseks ajendiks on võõrandumine, mida iseloomustab ühe isiku või vähemusgrupi isiklik või kollektiivne tundmus, kus tuntakse end välja jäetuna või neid ei mõisteta laiema ühiskonna

poolt, ehk tuntakse end justkui tõrjutuna. See võib hõlmata kultuurilist võõrandumist, sotsiaalset isolatsiooni, mis kulmineerub ühiskonnast välja astumisena. Võõrandumine võib tuleneda paljudest aspektidest nagu diskrimineerimine, sotsiaalne isolatsioon ning varasemad kogemused, mille tõttu tuntakse end välja jäetuna ühiskonnast. Eriti tähtis on Sterni sõnul kuuluvustunne ning identiteedi olemasolu just noortele, kes on veel arengujärgus ning otsivad midagi, mille järgi oma elu kujundada (Stern, 2003). Eelnevalt lisatule on uuritud ka psühholoogilist, majanduslikku ning ka poliitilisest peavoolust võõrandumist, kui tegureid või kombinatsioone, mis võivad inimest radikaliseerida (Hoffman, 1985).

Teiseks terrorismi ajendiks on alandus, mida ta loeb tugevaks reaktsiooni tekitavaks emotsiooniks. Alandus on tugev emotsioon, sest sütitab endas tugevat kättemaksuha ning soovi midagi ette võtta, kulmineerudes halvemal juhul vägivaldse ekstremismini. Stern viitab oma raamatus, et paljud terroristid on kogunud alandust, seda kas enda kui isiku või oma kogukonna suhtes. Alandus võib tuleneda poliitilisest represseerimisest, okupatsioonist, majanduslikust ebaõiglusest, diskrimineerimisest või koguni rahvusvahelisest sekkumisest võõrriikide pool (Stern, 2003). Kui antud tunne kollektiivselt mingis ühiskonnakihi tekib, võib see neid radikaliseerida ning motiveerida ekstreemseid meetmeid kasutusele võtma. Iroonilisel kombel see ka justkui annab neile ühise eesmärgi ning identiteedi, mida isoleeritus ning tõrjutus ühiskonnas neis tekitanud on. Alandamist enda kasuks pööravad esindajad võivad manipuleerides ühiskonnas peale suruda laiemat alandatuse narratiivi, kus õhutavad kodanikke vägivaldsele, propageerides kättemaksuakte kui “heastamisviisi” alandatuse eest (Olsthoorn, 2006).

Suurt rolli mängivad ajendina ka demograafilised tegurid, kus näiteks suur osa ühiskonnast on noorte populatsioon, kellel puudub, võimalust haridusele eneseteostusele või halvemal juhul ligipääs ressursidele, mis nende baasvajadusi kataks. Ka suur etniline/usuline mitmekesisus ehk ühiskondlik fragmenteeritus võib olla ühiskondlikku konfliktisust soodustav demograafiline tegur. Igavus, eneseteostusvõimaluste puudus ning majanduslikud tegurid tekitavad antud demograafilises kihis rahulolematust ning loob viljaka pinnase manipuleerimiseks ning koondamiseks just radikaalsetele rühmitustele, kelle tugevus liikmeskonna suuruselt palju sõltub. Majanduslik ebavõrdsust või etniline domineerimine ühiskonnas võib ühe poolt tekitada proteste ning teise poolt vähemusgruppide represseerimist, mis ajendab inimestes tugevaid emotsioone, mis võivad mingil hetkel mõõdu täis saamisel tugeva emotsionaalse või vägivaldse reaktsiooni tekitada (Collier & Hoeffler, 2000).

Terrorismi ajendite mõistmisel on tähtis analüüsida ka ajaloolisest kontekstist tulenevaid traumasid, mis tihtipeale tulenenud just veristest konfliktidest, vaenust või pikaajalisest ajaloolisest represseerimisest. Sterni hinnangul on ajaloolised sündmused kujundanud radikaliseerunud rühmituste viha ja vaenu. Ajaloolisi sündmusi arvesse võttes ning neid analüüsides on võimalik konteksti luua nende tegevuses, mentaliteedis ning ajendites, pakkudes olulist viisi mõistmaks miks radikaliseerumine algselt aset leidis ning mis põhjusel praegu tegutsetakse. Kättemaksu soov mineviku hirmutegude eest võib püsida ühiskonnas pikalt ning võivad vägivalda tsükleid esile kutsuda (Collier & Hoeffler, 2000).

Viiendaks terrorismi põhjuseks Sterni käsitlusest on territoorium. Territoorium on tihtipeale keskseks teguriks, mille üle vaidlus või konflikt toimub. See võib oma olemuselt olla rahvusvaheline riikide omavaheline vaidlus piirkondade üle, kuid terrorismi puhul on tavaks saanud olukord, kus radikaliseerunud rühmitus soovib piirkonnas luua uut korda korda, riigipööret või vabastada okupeeritud alasid. Ambitsiooniks on sellisel juhul vaid konkreetne territoorium ise, mille ümber kogu konflikt käib (Stern, 2003). Islamistlike äärmusrühmituste eesmärgiks on reeglina taastada kalifaat, mis oma olemuselt lisaks usulisest tegurist, sõltub ka ruumilisest loogikast ning hõlmab poliitilist kontrolli. Selle kõige saavutamiseks on vajalik reaalselt territoriaalset ajendit (Pinos & Radil, 2020).

Sterni poolt välja käidud viis usulise terrorismi aluspõhjust moodustavad hea raamistiku, mille pinnalt valitud rühmituste sõnumeid analüüsida, kuid kuna antud töös käsitletavate rühmituste ühiseks jooneks on ka eesmärk kehtestada teokraatlik valitsus, siis analüüsin kuuenda ajendina ka religiooni enda nimel tegutsemist, võrdlemaks, kui tugevalt tõuseb see esile tegutsemise ajendina võrreldes eelpool väljatoodud teguritega.

Kuuenda ja viimase ajendina kaasan analüüsi usulise terrorismi kui omaette põhjuse/põhjenduse. Antud töös, kus uuritakse Boko Harami ja Al-Shabaabi, kelle mõlemi puhul on tegu islamistliku äärmusrühmitusega, ei tohiks terrorismi juurpõhjustena välja jätta religioosseid faktoreid, mis oma olemuselt võivad palju kattuda eelmiste Sterni käsitlusest tulenevate ajenditega, kuid vajavad siiski kaalutlust eraldiseisva ajendina. Religioonide vahelist vihkamist võib võtta kui tsiviilkonfliktide põhjust. Olles palju seotud kultuurilise ning religioosse pikaajase vaenutsemisega, võib see mingil hetkel kulmineeruda vägivaldse konfliktiga (Collier & Hoeffler, 2000). Radikaliseerumist usulises terrorismis tuleks mõista kui

astmelist pikemaajalist manipulatsiooniprotsessi. Sellisel juhul püütakse mõjutatavatele isikutele selgeks teha, miks religioossetel kaalutlustel on õigustatud seaduste eriramine või radikaalsemate ehk vägivaldsete sammude astumine mõne teise ühiskonnagrupi või eliidi suhtes. “Jumalik tahe” ning “Püha sõda” on terminid, mida paljude religioossete terroristlike rühmituste esindajad on rõhutanud selleks, et õigustada vägivalda ning radikaalset tegevust kellegi või millegi suunas. Märksõnad ning mustrid, mida religioossete terrorismipõhjuste juures silmas tuleks pidada, on just seotud mingisuguse “usulise riigi” loomisega, vägivalda õigustatakse kui “patuste õiglase karistamisega”. Usulise ajendi puhul ei tohi unustada ka selle psühholoogilisi aspekte nagu grupimentaliteedi ning perekondliku kuuluvust, millele manipulatsioon palju rõhutab. Kõige lihtsamini veendav ühiskonnagrupp on alati kiht, kelle baasvajadused pole rahuldatud või kes on ühiskonna poolt tõrjutud. Antud ühiskonna kihile pakutakse võimalust kuhugi kuuluda ning pakutakse rakendust, mida taga on otsitud.

3. Metoodika ja kasutatavad andmed

Uurimisküsimusele vastamiseks kasutan terroristrühmituste esindajate sõnavõtte, intervjuude ning pressiteadete analüüsi. See annab konteksti ja põhjendust Al-Shabaabi tegevuse uurimisele Somaalias ja Boko Harami tegevusele Nigeerias. Antud sisu analüüsis tuleb läbi kodeerimise selgeks teha milliste terroristlike ajenditega need seotud.

Analüüsin konkreetseid sõnavõtte mõlema rühmituse esindajate poolt. Kuna antud uurimustöö käsitleb Al-Shabaabi aastatel 2006-2021 ning Boko Harami aastatel 2009-2021, siis analüüsitakse sõnavõtte vaid antud ajaraamistikus. Uurimuse valimi moodustavad seega vastavate rühmitustega seotud isikute sõnavõttud intervjuudes või artiklites, nende sotsiaalmeedia postitused ning pressiteated. Iga vaatluse all oleva aasta jaoks on allikaid ligikaudu 2-4. Seda seetõttu, et rühmitused olid teatud aastatel oluliselt aktiivsemad, kui mõnel teisel, mistõttu oli teatud aastate jaoks allikaid leida oluliselt lihtsam, kui mõne teise. Töös on kasutusel vaid värvikamad ajendeid väljendavad tsitaadid. Üleüldise tausta saamiseks, on kasutusel allikaid JSTOR'ist, Google Scholarist ning internetist otsimise teel leitud akadeemilisi kirjutisi. Sõnavõttud, pressiteated ning säutsud on peamiselt Youtube'ist ning uudiskanalitelt nagu The Times. Otsustada, kelle säutse ja sõnavõtte töösse võtta, ei olnud keeruline, sest mõlemal äärmusrühmitusel on vaid paar avalikku liidrit, kes reeglina alati kogu organisatsiooni eest sõna võtavad. Tuleb ka lisada, et tsitaate oli keeruline leida, sest internetist on otsesed sõnavõttud ja tsitaadid eemaldatud, et mitte rühmituste ideoloogiaid propageerida. Sellegipoolest leidis Youtube'is arvukalt pressiteateid, intervjuusid ning muud, kust oli võimalik transkribeerides mõlema rühmituse kohta arvukalt tsitaate saada.

Antud lõputöös kasutatud metoodika ja andmetega töötades peab silmas pidama, et algandmeid, ehk intervjuusid, sõnavõtte ning pressiteateid ei pruugi ajaraamistiku iga aasta jaoks leida, sest nendele võib puududa ligipääs, või on need oma propagandistliku ja tundliku sisu tõttu piiratud või kustutatud. Terroristlike rühmituste mõju vähendamiseks ning nende sõnumite leviku piiramiseks ei edastata ka näiteks meedias sageli nende sõnumeid otse, vaid kirjeldatakse nende seisukohti üldisemalt. Seetõttu võib olla vajalik tugineda nende terroristlike rühmituste motiivide analüüsil ka sekundaarsetele allikatele, tänu millele on võimalik esindajate sõnavõttudest tehtud järeldustele kinnitust leida ning neid faktuaalselt tõestada. Analüüsimeetod, mis esialgsel hinnangul antud uurimustöö puhul kõige mõistlikum

meetod oleks, on kontentanalüüsi meetod. Seda just seetõttu, et koosneb oma olemuselt allikate nagu intervjuude, säutsude, pressiteadete, uudiste ja akadeemiliste artiklite kaudu kogutud kvalitatiivsete andmete uurimisel.

Uurimuses käsitletakse Boko Harami puhul aastaid 2009-2021, sest sinna vahemikku jääb rühmituse võimas areng kuni tema hiljutine maha surumine. Antud aastatel (2009-2021) hukkus Uppsala Konflikti Andmebaasi järgi valitsusväliste osalejate (Boko Haram) vägivalla tõttu 22 657 inimest, seevastu aastatel 1997-2008 oli hukkunute koguarv 152 (UCDP, 1997-2021). Oma olemuselt on valitud ajaraamistikul tegu 14 781% tõusuga. Ajaperiood hõlmab endas ka olulise tähtsusega sündmusi nagu Chiboki koolitüdrukute massirööv aastal 2014 (Walker, 2012), kui ka nende liider Abubakar Shekau surma aastal 2021 (International Crisis Group, 2022).

Al-Shabaabi uurimise ajaraamistikuks on aastad 2006-2021. Antud aastatel hukkus valitsusväliste osalejate (Al-Shabaab) läbi Uppsala Konflikti andmebaasi järgi 27 209 inimest, samas kui aastatel 1994-2005 oli hukkunuid 1123. Siinkohal tõusis surmade arv valitud perioodil 2324% (UCDP, 1994-2021). Tegemine on ka aastatega, mil Al-Shabaab jõudis oma tugevuse tipuni, kuid ka kuni hilisema perioodini, mil suur osa oma vanast territooriumist kaotatud on (Teiner, 2021). Antud ajaperiood katab ka Al-Shabaabi esimesed territooriumide vallutused (Pantucci, 2009).

3.1 Kontentanalüüsi kirjeldus antud uurimustöö kontekstis

Käesolevas uurimustöös kasutatakse andmeanalüüsiks kontentanalüüsi meetodit. Selle abil on võimalik süstemaatiliselt analüüsida ja mõista nii Al-Shabaabi, kui Boko Harami sõnumeid, säutse ning pressiteateid. Kontentanalüüsi läbiviimiseks tuleb esmalt koguda andmeid. Andmekogumine on antud uurimustöö läbiviimiseks abstraktsem oma olemuselt, sest tuleb silmas pidada, et terroristliku sõnumiga sisu hoitakse internetis range kontrolli all ning vastuolulisemad otsesõnumid kas kustutatakse, või püütakse lisamata jätta. Seda eesmärgil, et mitte õhutada ning propageerida kummagi terrorirühmituse ideoloogiaid. Töös kasutatavaid pressiteateid, säutse ning sotsiaalmeedia postitusi otsitakse seega uudiste andmebaasidest, sotsiaalmeediast või koguni videotest (nt. Youtube), kus märksõnade ning otsesõnumite abil

on võimalik leida artikleid või allikaid, mis antud säutse või otsesõnumeid pikemas mahus edasi lugeda pakuvad.

Sellele järgneb kategooriate määratlemine, mis on edasiseks analüüsiks tähtis, et kindlaid sõnumeid nendega seonduvate kategooriatega siduda. Vastavalt teoreetilises raamistikus välja toodud ajenditele, tuleb kontentanalüüsi käigus tuvastada, kuivõrd esineb Al-Shabaabi ja Boko Harami esindajate sõnavõttudes viiteid võõrandumisele, alandusele, demograafia, ajaloo, territooriumile ning religioonile ja kuivõrd neile viidatakse kui tegevuse ajendile. Kontentanalüüsi järgmiseks sammuks on analüüsi läbiviimine, mis on oma olemuselt kodeeritud andmete analüüsist tulenevate andmete mustrite, trendide ning oluliste teemade tuvastamine Al-Shabaabi ning Boko Harami sõnumites.

Kontentanalüüsi viimaseks ning ka kõige olulisemaks sammuks on tulemuste tõlgendamine, mille eesmärgiks on anda üheselt mõistetav ning argumenteeritud tulemus mõistmaks töös uuritavate islamistlike äärmusrühmituste ideoloogiaid ning strateegiaid. Kontentanalüüsi edukaks läbiviimiseks tuleb rõhutada tema objektiivsusele ning metodoloogilisele analüüsile, olenemata uuritavate terroristlike organisatsioonide ebainimlikust kuritegevuslikust käitumisest inimeste vastu.

Ka Benjamin S. Eveslage'i avaldatud uurimus (2013) "Boko Harami riikidevaheliste kavatsuste ja püüdluste selgitamine kontentanalüüsi kaudu" käsitles Boko Harami sõnumitele aastast 2012. Antud uurimuse käigus analüüsiti 23 tsitaati ning näidati, kuidas kvalitatiivne sisuanalüüs annab realistliku ülevaate terroristlike äärmusrühmituste avalikest sõnumitest ning levitamise viisidest (Eveslage, 2013). Kuna käesolev uurimustöö käsitleb oluliselt laiemat ajaperioodi, võib antud uurimustööd võtta kui Eveslage'i teemaarendust.

3.2 Juhtumite tutvustus

Somaaliat on aastakümneid räsitud riiki kurnav ning tohutult inimohvreid nõudnud kodusõda. Ebastabiilne poliitiline võim ning klannisõjad löid viljaka mulla islamistliku äärmusrühmituse Al-Shabaab sünniks. Somaaliat loetakse rahvusvahelises plaanis "läbikukkunud riigiks": see tähistab riiki, mis ei suuda toimimiseks vajalikke põhifunktsioone nagu turvalisuse tagamine, avalike teenuste olemasolu ning kontroll oma riigi rahva ning territooriumi üle, riigi kodanike

ees täita. Somaaliat defineerib antud termin selle tõttu, et klannisõdadest, majanduslikust vaesusest, avalike teenuste puudumisest ning üleüldise keskvalitsuse korra ning julgeoleku ebapädevusest lähtudes on riik sisemiselt vaevu funktsioneeriv (Menkhaus, 2014).

Selline olukord loob viljaka pinnase keskvõimule vastanduvate ja äärmuslike rühmituste levikuks. Lisaks Al-Shabaabile tegutseb Somaalias veel ka ISIS-Somaalia ning Hizbul Islam. Al-Shabaab on 2000. aastate keskel oma tegevust alustanud hargmaine islamistlik äärmusrühmitus, kelle peamiseks tegevuspiirkonnaks on Somaalia, kuid nende rünnakuid ning salakaubavedu on dokumenteeritud ka Keenias ja Ugandas (Holseth, 2012). Kuna Somaalias on juba aastakümneid valitsenud poliitiline ebastabiilsus ning üleüldine vaesus, on Al-Shabaab oma sõjalise tegevusega suutnud ka märkimisväärset edu saavutada, missiooniga riigis karmi seadustikuga islamiriiki kehtestada (Ramadane, 2014). Aastatel 2006-2021 suutis Al-Shabaab Somaalias endale vallutada märkimisväärse territooriumi ning kontrollida sealset eluolu oma islamistliku ideoloogia järgi (International Crisis Group, 2022). Olukorda on püüdnud neutraliseerida nii rahvusvahelised partnerid, kui ka Somaalia valitsus, kuid usutakse, et konflikt veel niipea ei lahene, sest Al-Shabaabil on siamaani märkimisväärne toetajaskond kui ka ressursse, et sõjategevust jätkata (International Crisis Group, 2022).

Illustreerimaks Al Shabaabi tegevust, toon välja mõningad olulisimad nende poolt korraldatud terrorirünnakud, mis leidsid laialdast kajastamist. 2010. aastal korraldatati rünnak Mogadishu jalgpalli maailmameistrivõistluste finaali vaatamisele kogunenud inimeste hulgas, milles hukkus 74 inimest. Toime pandi ka 2013. aasta Westgate'i kaubamaja rünnak, kus hoone piiramine kestis kokku 4 päeva ning hukkunuid 60 ringis. Lisaks on vastutus võetud ka Garissa ülikooli rünnaku osas 2017. aastal, mis oli selgeks indikaatoriks, et Al-Shabaabi sõdurid olid sihtmärgiks võtnud haridusasutused ning noored. Tegemist oli rünnakuga, kus hukkus 148 inimest, kellest valdav enamus olid üliõpilased. Kahe viimase laastava rünnaku alla kuuluvad ka 2015. aasta rünnak Mogadishu kõrgharidusministeeriumile ning 500 inimelu nõudnud veoautopomm 2017. aastal samas linnas. Viimase rünnaku eest pole Al-Shabaab ametlikult küll vastutust võtnud, kuid sellest hoolimata on piisavalt tõendeid, et seda saab kinnitada.

Ka Nigeerias on aastatel 2009-2021 valitsenud poliitiline ebakindlus ning ühiskonnaliikmete vastane terror ja vägivald. Antud olukord on kujunenud konfliktseks islamistliku äärmusrühmituse Boko Harami tõttu. Üheks Nigeerias toimuva kriisi juurpõhjuseks peetakse Jonathan Goodlucki presidendiks tõusmist aastal 2010, mis häiris võimu jagamise kokkulepet

Nigeeria Demokraatliku Rahvapartei (PDP) sees. Kui presidendi positsioon pidi Lõuna- ja Põhja Nigeeria vahel iga kaheksa aasta tagant vahetuma, siis peale Lõuna-Nigeeriat esindava Jonathani täisperioodiks valimist aastal 2011, arvasid Põhja-Nigeerlased, et aastad 2007-2015 oleksid pidanud nende esindajale kuuluma. See tõi kaasa vägivaldse konflikti, kus noored Põhja-Nigeeria noormehed võtsid sihikule kristlasi ning PDP arvatavaid pooldajaid (Thurston, 2015). 2002. aastal alustanud Boko Haram on islamistlik äärmusrühmitus, kelle eesmärgiks on Nigeeria muuta islamiriigiks selle usu ekstreemsete tõlgenduste kohaselt (Walker, 2012). Boko Haram on sarnaselt Al-Shabaabile samuti hargmaine, sest lisaks Nigeeriale tegutsetakse sõjaliselt ka naaberriikides, näiteks Tšaadis ning Nigeris (Walker, 2012). Boko Harami edukust toetab suur vaesus riigis, korrupsioon riigi institutsioonides, ning riigi enda suutmatust pakkuda oma rahvale elementaarseid eluks vajalikke hüvesid ja põhiteenuseid (Agbiboa, 2013). Boko Harami terror on päädinud suure arvu inimohvrite, infrastruktuuri hävitamise ning kohaliku rahva ümberasustumisega (Ehwarieme & Umukoro, 2015). Veriseid kokkupõrkeid on toimunud nii Nigeeria salafistlike rühmituste, kui ka keskvõimu esindajatega (Thurston, 2015). Nigeeria riigi jõupingutustest hoolimata, jätkuvad Boko Harami rünnakud, ekstremistide värbamised ning territooriumi laiendamine siiani (Bassiouni, 2008; Bohm, 2020).

Selleks, et mõista kui radikaalne Boko Haram oma tegevuses on, oleks oluline siinkohal ka rühmituse 5 suuremat rünnakut välja tuua, mille eest vastutavad ollakse. Esimeseks neist on 2014. aasta Chiboki koolitüdrukute rööv. Kokku rööviti 276 koolitüdrukut ning antud olukord pälvis meedias sedavõrd suurt tähelepanu, et Boko Haram sai ka Läänemaaailmas kurikuulsaks. Teise konfliktina lahkab uurimustöö Boko Harami rünnakuid Borno osariigis, kus suurema staabiga rünnakuid viidi läbi nii külades kui Baga linnas. Tegu oli vaieldamatult Boko Harami suurima ühiskonna vastu toime pandud kuriteoga, mille käigus võis mõningate andmete põhjal hukkuda tuhandeid inimesi. Mainida tuleks ka 2011. aasta Abuja ÜRO kontori pommitamist, mille viisid läbi enesetaputerroristid. Boko Harami vastutada on ka 2013. aasta rünnakud Nigeeria valitsuse tugipunktide vastu, mis kulmineerus Maiduguri linna läbimõeldud ning organiseeritud pommitamiste ning rünnakutega infrastruktuurile.

4. Kontentanalüüs

Võõrandumine

Esimeseks ajendiks on võõrandumine, mida iseloomustab ühe isiku või vähemusgrupi isiklik või kollektiivne tundmus, kus tuntakse end välja jäetuna või neid ei mõisteta laiema ühiskonna poolt, kus tuntakse end tõrjutuna. See võib hõlmata kultuurilist võõrandumist, sotsiaalset isolatsiooni, mis kulmineerub ühiskonnast välja astumisena. Võõrandumine võib tuleneda paljudest aspektidest nagu diskrimineerimine, sotsiaalne isolatsioon ning varasemad kogemused, mille tõttu tuntakse end välja jäetuna ühiskonnast. Eriti tähtis on Sterni sõnul kuuluvustunne ning identiteedi olemasolu just noortele, kes on veel arengujärgus ning otsivad midagi, mille järgi oma elu kujundada (Stern, 2003)

Al-Shabaab

Võõrandumine on terrorismi ajend, mis uuritaval perioodil esines Al-Shabaabi sõnumites läbivalt, mistõttu võib seda ka seetõttu lugeda tugevaks terrorismiajendiks rühmituse puhul. Al-Shabaabi sõnumid peegeldasid emotsioone et nende kodumaa on rikutud läbi välisriikide ning organisatsioonide tegevuse. Süüdistati nii föderaalset üleminekuvalitsust (FTG, mille võim ja kontroll piirdub küll suuresti pealinna alaga), kui ka presidenti Läänemaailmaga koostöö tegemises, nende ideoloogiate edasikandmises nii oma direktiivides, kui seadustes. Al-Shabaab rõhutab, et ühiskonnas hinnatakse järjest vähem traditsioonilisi tavasid ja usku, millest viimane on küll eraldiseisev uurimustöö baasajend, kuid vajab tähelepanu ka siin. Ehk teisisõnu: toimub ühiskondlik võõrandumine Somaalia traditsioonilisest eluviisist ja kultuurist. Tööst välja kooruvad ajendid läbi sõnumite pole igasse kategooriasse eraldi kuuluvad, vaid kattuvad suuresti omavahel. Nagu ka Stern oma raamatu terrorismikäsitluses mainis, võib võõrandumine ühiskonnas kulmineeruda indiviidi või grupi ühiskonnast välja astumisega, mida Al-Shabaabi moodustamine ning ICU' st välja kasvamine ka tegi.

Järgnevalt on toodud näitena Al-Shabaabi esindaja Dhere Aweysi tsitaate, mis kajastavad võõrandumist kui terrorismi ajendit. Aweys, kes on üks vähestest avalikult Al-Shabaabiga

seotust tunnistavatest isikutest, on väidetavalt ka organisatsiooni üks juhtkujudest. Tema sõnavõttud on üldjoontes pea ainukesed avalikult identiteeti näitavad Al-Shabaabi puhul.

"Islam ei meeldi meile, et inimesed on alati nõrgad ja sõltuvad teistest inimestest. Me eelistame, et inimesed pöörduksid tagasi oma talude ja maade juurde ning toetaksime neid, et nad saaksid iseseisvaks ja elujõuliseks... Me tahame riigi arengut, mitte seda, et me oleksime alati sõltuvuses. Mida me tegelikult tahame, on see, et inimesed muutuksid iseseisvaks ja sõltumatuks. Nii et igaüks, kes tahab tulla riiki ja investeerida, on meil teretulnud - ja maa on neile kättesaadav." - Dhere Aweys (Channel 4 News, 2011)

Läbivalt hakkas võõrandumist peegeldavaid sõnumeid esinema alates 2011. aastast. Eelpool väljatoodud sõnum ühe ainukese Al-Shabaabi kinnitatud liidri Šeik Dhere Aweysi sõnumist koorub välja üleskutsenaasta Somaaliasse ning taaselustada riik, mis on räsitud vaesusest ja poliitilisest korrupsioonist. Tema sõnumist on antud juhul selgelt välja lugeda viha ja võõrandumist. Ta ei tunne oma riiki enam ära sellisena nagu ta praegu on, mistõttu kutsub ta ka inimesi üles seda olukorda muutma. Seejuures põimib ta osavalt sisse usulise sõnumi, teisipidi võib siit välja lugeda, et kui rohkem inimesi järgiks islamiuskku, siis sellist taandarengut toimunud ei oleks.

Sama Al-Shabaabi liidri sõnavõttudest võib esile tuua ka järgneva tsitaadi:

"Neil, kes panevad toime ebaõigluse, on palju, mida karta. Mittemoslemitest lääs on teinud moslemite suhtes palju ebaõiglust. Nende mured ja probleemid peegeldavad nende tegude süütunnet. Kõik, mida me palume, on rahu ja turvalisus meie riigis." - Dhere Aweys (Channel 4 News, 2012)

See tsitaat on juba mõnevõrra agressiivsemas toonis. Kuigi viidatakse Läänemaailma poolsele moslemite teisestamisele (*othering*), siis ümberpööratult õhutab see viha ja vaenu mittemoslemite osas ning näitab, millist rahulolematust ta praeguse riigikorra osas tunneb. Samas sõnavõttus ütleb Dhere Ways ka otsesemalt välja, et Euroopa ja Ameerika rahu sõltub nende mittesekkimisest Somaalias: "Kui te ei lase meil rahus elada, ei saa ka teie rahu nautida" (Channel 4 News, 2012) Antud tsitaadi puhul on selgelt aru saada võõrandumisest tulenevat konflikti, mis on kulmineerunud vägivaldse üritusega seda lahendama hakata.

Võõrandumist välisriikide osas tulenes veelgi ka 2013. aastast. Dhery Aweys: "Nad koloniseerivad meid ja juhivad meie riiki. Mogadishus on tippmees britt. Nad toetavad palgasõdureid, keenialasi. Meie riigis on britid pärast Ameerikat suurimaks probleemiks."

Võõrandumine kui rahulolematuse ja tunne, et ühiskonda enam ei sulanduta, tuli Al-Shabaabi sõnumitest välja läbi aastate, kuid palju nende tsitaatidest oli palju seotud ka teiste ajenditega. Võõrandumine on ajend, mis ei ela individuaalselt, vaid on seotud paljude teiste nähtustega, seetõttu on antud töös välja toodud vaid paar peamist mõnest aastast, et puudutada antud nähtust ka individuaalselt. Al-Shabaabi puhul oldi rahulolematud välisriikide ja organisatsioonide olemasolust ning mõjutustest nende riigis, mis tõttu tundsid ka Al-Shabaabi eestvedajad, kuidas Somaalia riik ning inimesed on kaotanud oma traditsioonilised väärtused. Selle tõttu tekkis ka ühiskonnast võõrandumine ning uus kihistumine, mis koosnes inimestest, kes soovisid hakata taastama traditsioonilisi väärtusi, kehtestades riigis ranget Šaria Koraani käsitlusest tulenevat seadustikku.

Boko Haram

Boko Harami sõnumeid ja tsitaate läbi uuritava ajagraafiku 2009-2021 analüüsid, rõhutati võõrandumist, kui terroristliku käitumise ajendit arvukalt. Sõnumitest selgus konkreetselt, kuidas Boko Harami esimese liidri, Mohammed Yusufi tapmine 2009. aastal Nigeeria valitsuse poolt isoleeris rühmituse liikmeid ühiskonnast, mis ajendas neid ka edasisele võimendunud agressiivsele tegevusele Nigeerias.

Boko Haram ei tähenda mingil juhul, et "lääne haridus on patt", nagu uskmatu meedia meid jätkuvalt kujutab. Boko Haram tähendab tegelikult, et "lääne tsivilisatsioon" on keelatud. Erinevus seisneb selles, et kui esimene jätab mulje, et me oleme vastu läänest, st Euroopast pärit ametlikule haridusele, mis ei vasta tõele, siis teine kinnitab meie usku islami kultuuri (mitte hariduse) ülimuslikkusse, sest kultuur on laiem; see hõlmab haridust, kuid ei ole määratud lääne haridusega. Antud juhul räägime lääne eluviisidest, mis hõlmavad: põhiseaduslikke sätteid, mis on seotud näiteks naiste õiguste ja privileegidega, homoseksuaalsuse ja lesbilisuse ideega, sanktsioone kohutavate kuritegude puhul, nagu narkootikumid, inimkaubandus, imikute ahistamine, mitmeparteiline demokraatia ülekaalukalt islamiriigis nagu Nigeeria, sinised filmid, prostitutsioon, õlle ja alkoholi tarbimine ja palju muud, mis on vastuolus islami tsivilisatsiooniga " - Sani Umaru (Afolabi & Yusuf, 2019)

Ülal väljatoodud artikkel kajastab hästi ka Boko Harami võõrandumise ajendit läbi nende rühmituse peamise eesmärgi, ehk Läänemaailma hariduse peatamise Nigeerias. Võõrandumine Nigeerias Boko Harami jälgijate puhul tuli suuresti just tänu mittemoslemlikkule kultuurile ja haridusele, mis oli Nigeerias riigis kanda kinnitanud ning rühmituse järgijate ning nende liidrite eesmärgiks kujunes traditsiooniliste väärtuste taastamine, et taasühendada rahvast ning päästa identiteeti, mis nende jaoks oli praegusest ühiskonnast kadunud.

Alandus

Teiseks Sterni terrorismiajendiks on alandus, mida ta loeb tugevaks reaktsiooni tekitavaks emotsiooniks. Alandus on tugev emotsioon, sest sütitab endas tugevat kättemaksuiha ning soovi midagi ette võtta, kulmineerudes halvemal juhul vägivaldse ekstremismini. Stern viitab oma raamatus, et paljud terroristid on kogenud alandust, seda kas enda kui isiku või oma kogukonna suhtes. Alandus võib tuleneda poliitilisest represseerimisest, okupatsioonist, majanduslikust ebaõiglusest, diskrimineerimisest või koguni rahvusvahelisest sekkumisest võõrriikide pool (Stern, 2003). Kui antud tunne kollektiivselt mingis ühiskonnakihis tekib, võib see neid radikaliseerida ning motiveerida ekstreemseid meetmeid kasutusele võtma. Iroonilisel kombel see ka justkui annab neile ühise eesmärgi ning identiteedi, mida isoleeritus ning tõrjutus ühiskonnas neis tekitanud on.

Al-Shabaab

Järgnevalt on toodud värvikamad näited Al-Shabaabi esindajate tsitaatidest, mis kajastavad alandust, kui terrorismi ajendit.

"Britid koloniseerisid meid 19. sajandil ja nüüd tahavad nad kehtestada uue koloniseerimise vormi. Me oleme viimased 20 aastat üksteise vastu võidelnud ja nad ei ole teinud midagi, et meid aidata. Ja nüüd, kui meil õnnestus šariaadi seadus oma riigis rakendada, tahavad nad meid uuesti koloniseerida." - Klannivanem (Channel 4 News, 2012)

Somaalia on klanniriik, mis tähendab, et siiani toimub palju riigisisest otsustamist läbi klannivanemate otsuste ja arvamuste. Seetõttu panustas ka Al-Shabaab palju ressursse heade

suhete hoidmisele hõimupealikega. Selle läbi hoiti korda ja rahu üle Somaalia erinevates piirkondades. Seetõttu on välja valitud ka ülemine tsitaat klannivanemalt aastast 2012, kes avaldab oma poolehoidu Al-Shabaabi ja nende poolt kehtestatud Šariaadi seaduse osas. Antud refereering sisaldab endas kolme ajendit: alandus, võõrandumine, ajalugu. Alandamise peatükki valiti antud tsitaat seetõttu, et mõtteliselt on see suunatud Brittide koloniseerimisele, mida kardab klannipealik kuni praeguseni. Tema sõnadest on tunda alanduse ajendi noote, mida Brittide koloniseerimine tema rahvale avaldanud on. See on oma olemuselt tekitanud temas viha ja trotsi, mille tõttu avaldatakse oma poolehoidu ka Al-Shabaabi radikaalsema režiimi osas, kes on lubanud igasuguse välisriikide mõju vastu rünnakule asuda.

"See on hoiatus uskmatutele, kes soovivad alandada moslemite väärikust ja tungida nende maadele. See on hoiatus Keeniale, kes tungib moslemite maadele, lubame, et nende poegade surnukehad tiritakse tänavatele ja väljakutele." - Al-Shabaabi esindaja (Al Jazeera English, 2011)

Üheks konkreetseks alandust iseloomustavaks tsitaadiks on ka ülal toodud refereering. Palju on antud töös toodud tsitaate liidritelt nagu Šeik Dhere Aweys, kuid leidis ka teiste esindajate tsitaate, mis oma sõnumi poolest liidrite omadega klappisid. Antud tsitaadis on sõnaliselt ja selgelt välja toodud "alandust". Antud kontekstis tuntakse kuidas moslemeid on alandatud sellega, et on nende territooriumile tungitud. Tsitaadist on selgelt välja lugeda, kuidas moslemeid distantseeritakse uskmatutest. Tsitaadis püütakse Somaali inimestele rõhutada kuidas nende inimesi on alandatud mittemoslemite poolt, et õhutada nende vastast viha ja vaenu.

"Keenia ründas meid. Me oleme mitu korda öelnud - hoidke meist eemale. Jätke meie maa, meie inimesed. Lõpetage meie vastu võitlemine. Me hoiatasime neid ikka ja jälle, kuid nad ignoreerisid meid. Nii et me pidime verd valama, et saata sõnum. Nende naine ei ole parem kui meie. Nende pojad ei ole paremad kui meie omad. Nende lapsed ei ole paremad kui meie omad. Kui nad tapavad meie inimesi, tapame meie nende omad." - Šeik Hassan Dahir Aweys (Channel 4 News, 2013)

Üheks heaks näiteks, kuidas westgate'i kaubamaja rünnakutes tapetud süütute inimest põhjendati oli samuti alandusest tulenev ajend, mis siin mängib justkui kättemaksu rolli.

Keenia oma tegevusega Somaalias oli alandanud Al-Shabaabi ja riivanud nende au, mis tõttu näitas Al-Shabaab oma hargmaisust ja võimekust rünnata neid nende enda riigis tagasi.

Boko Haram

Otsest alandust Boko Harami sõnumitest ja tsitaatidest oli üsnagi keerukas välja lugeda, sellegi poolest võib sinna kategooriasse paigutada Boko Harami konflikti seoses Nigeeria valitsusega, mida nad pidasid korrumppeerunuks ning lääneriikidest mõjutatud olevana. Alandust saab võtta ka teisest perspektiivist.

"Selle sõnumi põhjus ja tähendus on, et me oleme need, kes võitlesid teie vastu Gombe'is ja Jumal teab ainult, mida me seal leidsime, te ei pea seda teadma, te väidate, et me ei oska võidelda, me sundisime teie väed oma baasidest põgenema ja me vabastasime oma vangistatud vennad vanglatest, kus te neid rõhusite, ainult kiitus olgu Jumalale. Ja lõpuks ütleme, et need valimised, mida te kavatsete teha, ei toimu rahu, isegi kui see maksab meile elu. Allah ei lase teil jätkata neid valimisi isegi pärast meid, sest te ütlete, et võim on rahvalt rahvale, mis tähendab, et inimesed peaksid üksteist valitsema, kuid Allah ütleb, et võim on ainult temale, ainult tema võim on see, mis kehtib sellel maal." - Shekau (AFP uudisteagentuur, 2015)

"Jumala nimel, rahu ja halastust! ...See sõnum on kõigile Kano osariigi elanikele, eriti julgeolekuasutustele, neile, kes arreteerivad meie vendi ja ütlevad meediale, et nad arreteerivad vargaid või relvastatud röövleid. ... Meil ei ole õigust rünnata neid, kes meid ei ründa, kuid meie sõda on valitsuse vastu, kes võitleb moslemite, tema julgeolekuasutuste ja kristlaste (CANi all), nende vastu, kes tapavad moslemeid ja isegi söövad nende liha ja kõigi nende vastu, kes aitavad julgeolekuagente, isegi kui nad on moslemid. Mulle meeldis tappa kõiki, keda Jumal käsib tappa, nii nagu mulle meeldib tappa kanu ja oinaid." - Boko Harami ametlik avaldus (Afolabi & Yusuf, 2019)

Ilmselt kõige parem alandust illustreeriv video tuli Aboubakar Shekau videopöördumisest Nigeeria valitsuse poole, kus antakse selge ja konkreetne lubadus peatada Nigeeria valitsuse valimised. Antud tsitaadist ilmnes ka teine alandust iseloomustav ajend, mis seisnes vangistatud Boko Harami võitlejate vangistamises. Uuritava ajaperioodi ning eriti just rühmituse tegevuse alguses selgus esindajate sõnumitest, et tuntakse kuidas Nigeeria valitsus

on nende liikmete osas ülekohtune olnud ning nende liikmeid ning sellega ka islami usku alandanud. Sinna alla kuulub ka nende esimese liidri Mohammed Yusufi tapmine.

Kuigi Boko Harami sõnumid ei peegeldanud väga selgelt nende enda alandatusetunnet, siis leidis rohkelt tsitaate, kus oma sõnavõttudega anti mõista, et soovitakse alandada Läänemaailmat hoopis ise. Väljendades oma põlastust ja üleolekut, ütles Shekau: "Sa saadad seitse tuhat sõdurit, miks sa ei saada seitse miljonit? See on väike, ainult seitse tuhat valguse poolt on väike. Me saame nad ükshaaval kätte, me saame nad ükshaaval kinni võtta. Mis on teie seitse tuhat, uskmatud." (AFP Uudisteagentuur, 2015), näidates sellega vägagi konkreetselt, et temas on soovi tõestada ja alandada Läänemaailmat.

Demograafia

Suurt rolli mängib ajendina ka demograafilised tegurid, kus näiteks suur osa ühiskonnast on noorte populatsioon, kellel puudub, võimalust haridusele eneseteostusele või halvemal juhul ligipääs ressursidele, mis nende baasvajadusi kataks. Igavus, teostusvõimaluse puudus ning majanduslikud tegurid tekitavad antud demograafilises kihis rahulolematust ning loob viljaka pinnase manipuleerimiseks ning koondamiseks just radikaalsetele rühmitustele, kelle tugevus liikmeskonna suurusest palju sõltub (Stern, 2003).

Al-Shabaab

Järgnevalt on toodud värvikamad näited Al-Shabaabi esindajate tsitaatidest, mis kajastavad demograafilisi ajendeid, kui terrorismi põhjuseid. Kuigi enne tsitaatide ja sõnumite töötlemist hakkamist tundusid demograafilised ajendid Somaalias, kus on suur vaesus ja tööpuudus üheks populaarsemaks, siis huvitaval kombel reaalsuses ei kajastunud see Al-Shabaabi sõnumites niivõrd läbivalt.

"Me tahame tegelikult, et inimesed muutuksid iseseisvaks ja sõltumatuks. Nii et kõik, kes tahavad tulla riiki ja investeerida, on meil teretulnud - ja maa on neile kättesaadav." - Dhere Aweys (Channel 4 News, 2011)

Antud tsitaat on loetud demograafiliste ajendite alla, sest kajastab oma olemuselt Somaalias valitsevat vaesust ja sõltuvust välisest abist. Al-Shabaabi üks liidritest Dhere Aweys rõhub ühiskonnas valitsevale vaesuselt ning loob üleskutse, mis antud olukorda parandada võiks.

"Me eelistame, et inimesed pöörduksid tagasi oma talude ja maade juurde ning toetaksime neid iseseisvaks ja elujõuliseks saamisel... Me tahame riigi arengut, mitte seda, et me oleksime alati sõltuvuses." - Dhere Aweys (Channel 4 News, 2011)

Järgnev tsitaat on võetud samast intervjuust, mis oma olemuselt väljendab samalaadset üleskutsetet Somaalia rahvale. Samal ajal koorub sõnumist ka välja sõltumatus, mida Al-Shabaabi ideoloogia taga ajab. Nad on läbivalt oma sõnumites rõhutanud, kuidas Somaalia peab saama iseseisvaks, mitte vastu võtma välist abi ning nõuandeid, sest see teeb neid välisriikide ning organisatsioonidest veelgi rohkem sõltuvaks. Vaesus ja tööpuudus on demograafilised faktorid, mis sõnumist välja tulevad ning Al-Shabaabi esindusisik pakub rahvale direktiivi, mis aitab ühiskondlikku riigitõrget vähendada.

Enne sõnumite kodeerimise alustamist, oli üheks ootuseks Al-Shabaabi sõnumite osas nende värbamistaktika noorte osas, kus surutaks demograafilisele aspektile nagu suur noorte osakaal ühiskonnas, kes istuvad rakenduseta vaesuses, mistõttu on nad ka kergesti ära räägitavad. Ülal väljatoodud tsitaat, aga osutus ainsaks selle laadseks üleskutseks Al-Shabaabi esindajate poolt.

"Vaadake, millega keenialased täna silmitsi seisavad. Poisid, kes olid nagu sina, said sama väljaõppe nagu sina, nad ohverdasid oma elu Jumala eest ja töid moslemitele tohutu võidu." Al-Shabaabi pressiesindaja (Channel 4 news, 2013)

Antud tsitaat oli mõeldud noortele tulevastele Al-Shabaabi sõduritele, kellele pakutakse missiooni, rakendust, kogukonda ning samuti ka usust tulenevat preemiat. Noored vajavad oma elus rakendust ning tunnevad soovi kuuluda kuhugi, mida antud sõnum ka Al-Shabaabi esindajalt väljendab. Noored, kel pole elus piisavalt rakendust, on kergesti ära räägitavad see on oma olemuselt efektiivne värbamistehnika. Al-Shabaabi tugevus sõltub nende liikmete arvukusest ning noorte sõdurite kaasamine ning väljõpe on suur põhjus, miks AL-Shabaab Somaalias nii edukaks kujunes.

Boko Haram

Läbi akadeemiliste materjalide, selgus, et Nigeeria on rikas oma noore ühiskonna poolt, mis justkui peaks olema tugevaks demograafiliseks indikaatoriks, et Boko Harami sõnumitest ja tsitaatidest peaks selguma direktiive noortele, värbamaks neid oma liikmeskonda. Kuigi noorte värbamisega aktiivselt tegutseti, siis otsesid sõnumeid või tsitaate Boko Harami esindajatelt selles osas ei ilmnunud, sest tegutsedes perifeerias, tehti seda otseselt külasid külastades. Näiteks rääkis üks noormees, kes oli 12 aastaselt värvatud Boko Harami lastearmeesse, et kõiki lapsi, kes ei olnud nõus relva kandma, kas tapeti kohe, või toodi teistele avalikult hirmutamiseks. Näiteks lõigati ära poisi pea, pandi keha kõhuli ning asetati pea seljale, et näidata kõigile, mis juhtub kui ei alluta Boko Harami käskudele.

Mis, aga demograafiliselt sõnumites selgus, oli viha teiste religioonide järgijate, nagu kristlaste vastu. Antud sõnum sobib lisaks usulise kategooria ka demograafilisse segmentatsiooni, sest Nigeeria on oma olemuselt multi-usuline riik.

"Igas riigis, igas piirkonnas tuleb nüüd teha otsus. Kas te olete meiega, ma mõtlen, et me oleme moslemid, kes järgivad kindlaid jälgi, või te olete Obamaga, Francois Hollande'iga, George Bushiga. Bushiga! Clintoniga! Ma ei unusta Abraham Lincolni. Ban Ki-moon ja tema inimesed üldiselt, ja uskmatu ... tappa, tappa, tappa, tappa, tappa, tappa, tappa! See sõda on kristlaste vastu, ma mõtlen kristlasi üldiselt." - Shekau (The New York Times, 2014)

Üheks parimaks demograafiliselt segmenteerivaks näiteks on ülal väljatoodud tsitaat, mis pärines Boko Harami liidri Aboubakar Shekault, mis ütles kohe ära, et sõda on kristlaste vastu. Kuigi kristlaste vastaseid sõnumeid ilmnes uuritava ajagraafiku vältel arvukalt, et tasu neid antud teema juures rohkem välja tuua, sest on oma olemuselt vägagi sarnased.

Ajalugu

Terrorismi ajendite mõistmisel on tähtis analüüsida ka ajaloolisest kontekstist tulenevaid traumasid, mis tihtipeale tulenenud just veristest konfliktidest, vaenust või pikemaajalisest ajaloolisest represseerimisest. Sterni hinnangul on ajaloolised sündmused kujundanud radikaliseerunud rühmituste viha ja vaenu. Ajaloolisi sündmusi arvesse võttes ning neid analüüsides on võimalik konteksti luua nende tegevuses, mentaliteedis ning ajendites,

pakkudes olulist viisi mõistmaks miks radikaliseerumine algselt aset leidis ning mis põhjusel praegu tegutsetakse (Stern, 2003).

Järgnevalt on toodud sisukamad näited Al-Shabaabi esindajate tsitaatidest, mis kajastavad ajaloolisi ajendeid, kui terrorismi põhjuseid.

"Neil, kes panevad toime ebaõigluse, on palju, mida karta. Mittemoslemitest lääs on teinud moslemite suhtes palju ebaõiglust. Nende mure ja mure peegeldab nende tegude süütunnet. Kõik, mida me palume, on rahu ja turvalisus meie riigis." - Šeik Hassan Dahir Aweys (Channel 4 news, 2012)

"Britid koloniseerisid meid 19. sajandil ja nüüd tahavad nad kehtestada uue koloniseerimise vormi. Me oleme viimased 20 aastat üksteise vastu võidelnud ja nad ei ole teinud midagi, et meid aidata. Ja nüüd, kui meil õnnestus šariaadi seadus oma riigis rakendada, tahavad nad meid uuesti koloniseerida." - Klannivanem (Channel 4 News, 2012)

Üleval väljatoodud kaks tsitaati on järjestikku lisatud, sest on oma sõnumi poolest peaaegu, et identsed. Mõlemad kaks tsitaati on oma sisu poolest ajaloolise konfliktiga tagajärjel tekkinud viha ja vaenu eurooplaste, kuid eeskätt just Brittide vastu. Ajaloolisest konfliktist tulenevat viha ei saa alahinnata, sest seda tundmust on edasi pärandatud põlvest põlve - see teeb Brittide ja eurooplaste vihkamise neile perekondliku tausta tõttu vägagi omaseks. Selle tõttu võib antud kontekstile oma sõnumites rõhudes Somaalide seas suurel hulgal poolehoidu võita.

"Nad koloniseerivad meid ja juhivad meie riiki. Mogadishus on tippmees britt. Nad toetavad palgasõdureid, keenialasi. Meie riigis on britid pärast Ameerikat suurimaks probleemiks." - Dahir Aweys (Channel 4 News, 2013)

Ülal väljatoodud refereeringust on samuti võimalik välja lugeda ajaloolist hõngu sellest, kuidas rahvast püütakse Mogadishu valitsuse vastu pöörata läbi ajaloolise viha ja vaenu brittide vastu. Selgelt on rõhutatud Briti olemasolu valitsuses ning lausesse endasse on sisse lisatud veel sõna "koloniseerivad", et inimestelt saada veelgi võimendatut emotsionaalset vastukaja ja poolehoidu valitsusvastases tegevuses.

"Me ütleme noortele moslemitele Suurbritannias: Kõik moslemid peaksid üksteist toetama ja me tervitame kõiki, kes meie kutse vastu võtavad. Igaüks, kes tahab meie võitlusega liituda. moslemite vaenlaste vastu, võetakse vastu avatud kätega." - Dahir Aweys (Channel 4 News, 2013)

Ülal väljatoodud viimane värvikam ajaloolise taustaga seotud tsitaat on jällegi seotud brittidega, kuid seekordselt on tegu üleskutsega Suurbritannias elavatele Somaaliast pärit noortele. Dahir Aweys annab oma sõnumis mõista, kuidas Suurbritannias elavad noored on oodatud nende ideoloogia ja radikaalse liikumisega liituma, püüdes rõhuda nende moslemi usust tulenevale taustale, et tekitada teatud perekondlikku või iidset hõimulikku sidet. Tegemine on klassikalise manipuleerimistaktikaga terrorirühmituste poolt, et suurendada oma mõjuvõimu ja jälgijaskonda ka teistesse riikidesse. Eesmärgiks on seeläbi inimesi radikaliseerida ja neile peale väljaõpet ekstreemseid ülesandeid jagama hakata. Just nimelt Suurbritanniast elavatele noortele suunatuna, on tegu ajaloolisse kategooriasse kuuluva ajendina, sest selles keskkonnas elavana, teavad noored tänu oma päritolule väga hästi, mis riike Inglismaa omal ajal koloniseerinud on.

Territoorium

Viiendaks terrorismi põhjuseks Sterni käsitlusest on territoorium. Territoorium on tihtipeale keskseks teguriks, mille üle vaidlus või konflikt toimub. See võib oma olemuselt olla rahvusvaheline riikide omavaheline vaidlus piirkondade üle, kuid terrorismi puhul on tavaks saanud olukord, kus radikaliseerunud rühmitus soovib piirkonnas luua uut korda korda, riigipööret või vabastada okupeeritud alasid. Ambitsiooniks on sellisel juhul vaid konkreetne territoorium ise, mille ümber kogu konflikt käib. Territoriaalse ambitsiooniga faktorid on miski, mida antud uurimustöös olulise ajendina arvesse võetakse, et analüüsida Al-Sahabaabi ning Boko Harami tegevusi ja eesmärke oma tegevuses (Stern, 2003).

Al-Shabaab

Territooriumi ajend terrorismi põhjusena oli Al-Shabaabi sõnumites üks prominentsemaid. See oli ka oma olemuselt oodatav, sest Somaalia puhul oli tegu riigiga, mille seadusloomes ning valitsuses oli palju erinevaid rahvusvahelisi mõjutajaid nagu Ameerika ja Keenia poolt toetatud

valitsus FTG. Palju võeti ka finantsilist, kui ka muud sorti abi välisriikidelt ja organisatsioonidelt, näiteks vajaduspõhised produktid ja toit. Oma majandusliku seisu ja riigi sisese korra puudumise sekku oli riigis palju valitsusväliseid subjekte, mis tõttu ka Al-Shabaab oma sõnumites rõhutas, kuidas riik peab oma iseseisvuse taastama, võõrad väed riigist tagandama ning tihedad tingimuslikud koostöölepingud välisriikide ning rahvusvaheliste organisatsioonidega lõpetama. Lisaks sooviti lõpp panna ka FTG valitsusele ning uurimustöö ajagraafiku piires valitsenud president pagendada.

"Ma ei aktsepteeri, et ükski araablane või islami või välismaalane astuks Somaaliasse ja seda ei juhtu kunagi," - Dahir Aweys (AP Archive, 2015)

Territooriumi tähtsus Al-Shabaabi sõnumites oli ilmselge juba rühmituse 2006.aasta sünnist saadik. Grupi radikaalne ideoloogia Somaalia territooriumi osas oli läbiv ning selle osas ükski terrorirühmituse liidritest ümber nurga ei rääkinud. Oldi otsekohesed, taheti riigi täielikku iseseisvuse taastamist ning nimetati oma sõnumites kas laialt või kitsendatult araablased, välismaalased nagu üleval tsitaadis Dahir Aweys on sõnanud.

"Somaallased on valmis vastupanu osutama, me oleme selleks valmis ja oleme otsustanud vaenlase vastu võidelda. Jumal on suur, Jumal on suur. Me oleme otsustanud võidelda. Seetõttu oleme astunud uude perioodi, sest oleme töötanud inimeste turvalisuse nimel. Aga täna on veel üks suur sündmus, sest riik on okupeeritud ja riik vajab oma iseseisvust." - Sheik Sharif Ahmed (AP Archive, 2015)

Antud 2006.aasta tsitaat on samuti välja toodud, sest see on Sheik Sharif Ahmedi poolt, kes oli küll küs AL-Shabaabi alguse üks eestvedajatest, kuid samal ajal kuulus ka ICU liikmeskonda, millest Al-Shabaab välja kasvas. Antud tsitaat on juba sel ajal radikaalne ja otsekohene territoriaalse küsimuse kohapealt. Juba tol ajal sõnumi sisuks nende pahameel okupeeritud Somaalia osas ning üleskutse Somaalia rahvale oli ekstreemne ning julgustas inimesi FTG vastu astuma.

"Meie oleme inimesed ja inimesed oleme meie. Me ei erine. Me oleme oma vaenlaste ohvrid, kes ründasid meie maad pärast seda, kui somaallased nautisid 6 kuud rahu ja rahu islamikohtute all. Nad on Jumala, moslemite ja Somaalia rahva vaenlased." - Al-Shabaabi võitleja (Al Jazeera, 2007)

Antud refereering on välja toodud Al-Shabaabi sõduri sõnumi osas, sest tegu oli aastaga, mil Al-Shabaab oli suutnud 6 kuud Somaalias suurt osa territooriumi Šaria all valitseda. FTG suutis peale 6 kuud küll Al-Shabaabi võitlejad tagasi tõrjuda mingis osas, kuid sõnum on selgeks indikaatoriks, kuidas võitlejad ja AL-Shabaabi poolehoidjad tunnevad Somaalia territooriumi osas omanditunnet ning näitavad motivatsiooni ja valmidust seda läbi ekstreemse vägivalla jõuga tagasi võtta.

"Somaallased on vaprad inimesed, nad ei talu kunagi oma vaenlasi. Nagu te hästi teate, on meie vetes palju välisriikide mereväe sõjalaevu, nende eesmärk ei ole ainult võidelda piraatidega, nad on seal varjatud eesmärkidega. Me teame nende agendat, nad tahavad piraatluse ettekäändel meie maad vallutada." - Dahir Aweys (AP Archive, 2009)

"Al-Shababi lahkumine nendest linnadest näitab vaid taktika muutust. Me ei ole lõpetanud. Somaalia kuulub al-Shababile. Maa ja inimesed on meie omad. Me ei jäta oma maad vaenlase tõttu maha," - Ali Dheere (Al Jazeera, 2014)

Ka eelnevate tsitaatide kaudu tuleb mõista, kuidas AL-Shabaab tunneb omandiõigust Somaalia territooriumi suhtes ning püüab kohalikku ühiskonda veenda ekstreemsuse vajalikkuses, ettekäändel, et välisriigid ja muud valitsusvälised subjektid on Somaalia piirkondade ja maade jahil. Somaallastes püütakse sütitada tugevat radikaalset emotsiooni ja käitumist võõrmaalaste suhtes ning seda nii oma tegude õigustamiseks, kui ka kaasamõtlejate ja sõdurite värbamise eesmärgil. Al-Shabaabi sõnumid on valdavas enamuses lihtsakoelised ja arusaadavad, siinkohal ei ole tajutav pikaajaline strateegiline manipulatsioon, vaid kõik on otsekohene üheselt mõistetav ja inimesi olukorrale regeerima kutsuv. Territooriumi alast ajendit saab kohe kindlasti AL-Shabaabi üheks baasajendiks oma tegevuse osas lugeda ning seda selgelt kajastab ka nende vallutustegevus, kus kiirelt neutraliseeritakse vastumõtled, välismaalased ning kehtestatakse uus ja range Šaria kord, mis kehtib kõigi suhtes.

Boko Haram

Territooriumi ajendid Boko Harami esindajate sõnumites andsid üllatava tulemuse. Kuigi rühmitus oma tegevuses keskendus palju Nigeeria kirdeosas kannu kinnitamisegani seal oma valitsuse kehtestamisega, keskendus territoriaalse kontseptsiooniga sõnum selle piirest välja.

Uuritava ajagraafiku raames esitasid Boko Harami liidrid nagu Aboubakar Shekau väga abstraktseid ja võibolla, et ka kergelt segaseid territoriaalseid ähvardusi, kus sisuliselt anti mõista, et ollakse kogu ülejäänud maailma vastu ning justkui selle vallutus oleks nende ülim eesmärk. Sõnumid olid läbivalt üleolevad ning eesmärgiga suurriikide tähelepanu ja meediakajastust saada.

"Aafrika on liiga väike, me ei ole kunagi tõusnud, et võidelda Aafrika vastu, me tõusime, et võidelda maailma vastu. Me võitleme maailma vastu põhimõttel, et kes ei allu Allahile ja prohvetile, see kas allub või sureb või muutub orjaks." - Shekau (AFP News Agency, 2015)

"Sa saadad seitse tuhat sõdurit, miks sa ei saada seitse miljonit? See on väike, ainult seitse tuhat valguse poolt on väike. Me saame nad ükshaaval kätte, me saame nad ükshaaval kinni võtta. Mis on teie seitse tuhat, uskmatud. Kindlasti on Allahi väed võidukad. Meie ja teie vahel ei ole vaheerahu, kuni surmani. Me võitleme, me teostame džihadi." - Shekau (AFP uudisteagentuur, 2015)

Ülal väljatoodud tsitaadid on ere näide ülal väljatoodust ning mõlemad on ka samast videopöördumisest Shekau poolt. Antakse abstraktne väide nagu Aafrika oleks liiga väike, olgugi, et samal ajal polnud Nigeeriagi nende valduses.

"Me oleme tapnud lugematul hulgal sõdureid ja kavatseme tappa veel rohkem, meie jõud ja tulejõud on suurem kui Nigeeria oma. Nigeeria ei ole meile enam suur asi. Mis puutub meisse, siis nüüd on meil mugav astuda vastu Ameerika Ühendriikidele." - Shekau (CNN, 2013)

Antud analüüsi tulemust iseloomustab ka Shekau vanem tsitaat, kus väidab, et Nigeeria pole nende jaoks piisavalt suur territoorium ja vastane. Kõik eelpool mainutu on suuresti indikaatoriks, et Boko Harami jaoks pole territoorium kunagi olnud eriti suureks terroristliku tegevuse ajendiks. Oma sõnumites, mis kaudselt territooriumiga seotud, püütakse üleolevust vaid välja näidata, et rühmituse radikaalne sõnum palju meediakajastust päviks ning seeläbi rühmitust maailmas kurikuulsamaks muudaks.

Religioon

Kuuenda ja viimase ajendina soovin töö autorina uurimustöö teoreetilisse raamistikku sisse tuua ka usulise terrorismi põhjuse. Antud töös, kus uuritakse Boko Harami ja Al-Shabaabi, kelle mõlemi puhul on tegu islamistliku äärmusrühmitusega, ei tohiks terrorismi juurpõhjustena välja jätta religioosseid faktoreid, mis oma olemuselt võivad palju kattuda eelmiste Sterni käsitlusest tulenevate ajenditega, kuid vajab siiski autori hinnangul kaalutlust eraldiseisva ajendina.

Radikaliseerumist usulises terrorismis tuleks analüüsida kui astmelist pikemaajalist manipulatsiooni protsessi. Sellisel juhul püütakse mõjutatavatele isikutele selgeks teha, miks religioossetel kaalutlustel on õigustatud eirata seadusi või astuda radikaalsemaid vägivaldaga seotud samme mõne teise ühiskonnagrupi või eliidi suhtes. “Jumalik tahe” ning “Püha sõda” on terminid, mida paljude religioossete terroristlike rühmituste esindajad on rõhutanud selleks, et õigustada vägivalda ning radikaalset tegevust kellegi või millegi suunas. Märksõnad ning mustrid, mida religioossete terrorismipõhjuste juures silmas tuleks pidada, on just seotud mingisuguse “usulise riigi” loomisega, vägivalda õigustatakse kui “patuste õiglase karistamisega”. Usulise ajendi puhul ei tohi unustada ka selle psühholoogilisi aspekte nagu grupimentaliteedi ning perekondliku kuuluvust, millele manipulatsioon palju rõhutab. Kõige lihtsamini veendav ühiskonnagrupp on alati kiht, kelle baasvajadused pole rahuldatud või kes on ühiskonna poolt tõrjutud. Antud ühiskonna kihile pakutakse võimalust kuhugi kuuluda ning pakutakse rakendust, mida taga on otsitud.

Al-Shabaab

Kuigi Jessica Sterni viis terrorismi baasajendit katavad oma olemuselt tegelikult kõik Al-Shabaabi tsitaatidest tulenevad sõnumid oma tunnuste poolest, siis selleks, et täielikult mõista Al-Shabaabi eesmärke ja ideoloogiat, oli tähtis ka analüüsida religioonist tulenevaid põhjuseid veel ka eraldiseisvalt. Religioossed sugemed Al-Shabaabi sõnumites oli miski, mis kumas nende igast sõnumist ja tsitaadist, mida rühmituse kõneisikud avalikkusega jagasid. Selle kõige aluseks oli Šaria koraani käsitluse ideoloogia, mida Al-Shabaab soovis Somaalias rakendada. Kindlasti ei saa laialdaselt väita, et Al-Shabaab soovis lihtsalt islamiriiki luua, vaid Šaria käsitlus oli selle aluseks ning usuti, et see on viis, kuidas Somaalia uuesti õitsele puhkeb. Šaria käsitlus oma olemuselt erineb teistest koraani käsitlustest selle poolest, et ta ei ole lihtsalt uskumus või religiooni tõlgendus, vaid justkui täieulatuslik õigusraamistik, mis reguleerib moslemite elu täies ulatuses moraalitajust, pereelu korraldusest, äritegevusest kuni

õigusloomeni. Tänu Šaria käsitlese täieulatuslikule tõlgendusele oli Al-Shabaabi võimalik religioosete põhjendusega absoluutselt iga elu aspekti oma kontrollitavas piirkonnas hallata, Lisaks on Šaria käsitus ka oma range kontrolli poolest Al-Shabaabi poolt põhjendatud selle poolest, et Somaalia peale oma kodusõdu ja korra puudust lihtsalt vajab ranget režiimi, et taastada stabiilne riigikord ja pakkuda oma kodanikele turvatunnet.

"Somaallased on valmis vastupanu osutama, me oleme selleks valmis ja oleme otsustanud vaenlase vastu võidelda. Jumal on suur, Jumal on suur. Me oleme otsustanud võidelda. Seetõttu oleme astunud uude perioodi, sest oleme töötanud inimeste turvalisuse nimel. Aga täna on veel üks suur sündmus, sest riik on okupeeritud ja riik vajab oma iseseisvust." - Sheik Sharif Ahmed (AP Archive, 2015)

Ülal väljatoodud tsitaat Šeik Sharif Ahmedi poolt on üheks värvikamaks näiteks, kuidas üllistatakse jumalat, oma religiooni ning õhutatatakse inimesi võitlema selle nimel. Antud tsitaadist tuleb selgelt välja ka ülal räägitu, kus põhjendatakse oma tegevust inimeste turvalisuse tagamisega Somaalias. See on üheks selgeks indikaatoriks, kuidas Šaria käsitlust püütakse inimestele meelsamaks teha ja selle rangest olemusest mööda vaatama, sest kaalul on riigi iseseisvus ja inimeste turvalisus.

"Tõuse üles, uskmatud on ühinenud." - Raadio saatejuht(Channel 4 News, 2012)

Ühe huvitava vahetsitaadina tuleks välja tuua ka Al-Shabaabi raadio kasutust oma inimeste mõjutamist. Ka antud sõnumi sisu on religioosse taustaga ning peaks justkui Somaalia inimeste sõnus kumisema kui ähvardav hoiatus, et uskmatud on moslemite vastu ühinenenud. See on pahaendelise ja hirmutava olemusega sõnum, mis oli veelgi efektssem tänu sellele, et raadio saatejuht edastas seda lauldes.

"Moslemite suurim vaenlane on NATO ja Türgi on osa NATOst. NATO on kristlaste liit. NATO kasutab Türgit haamrina, et muslimrahvast purustada." - Ali Dhere (Al Jazeera, 2013)

"See on hoiatus uskmatutele, kes soovivad alandada moslemite väarikust ja tungida nende maadele. See on hoiatus Kenyale, kes tungib moslemite maadele, mis ütleb neile, et nende poegade surnukehad tiritakse tänavatel ja väljakutel." - Al-Shabaabi esindaja (Al Jazeera English, 2011)

Palju oli ka ülalpool väljatoodud tsitaate, mille keskseks sõnumiks oli uskmatutue, välisriikide või rahvusvaheliste organisatsioonide patuoinasteks tegemine. Sellega prooviti kohalikku rahvast dinstantseerida mittemoslemitest ning lüüa selget kiilu nende ja igasuguse teise väljamaalase osas. Prooviti õhutada viha ja vaenu ja selle läbi põhjendati ka oma radikaalselt vägivaldset tegevust nende suunal.

"Et end vabastada, peame järgima oma usku ja see tähendab, et peame valmistuma džihadiks."
- Šeik Hassan Dahir Aweys (Channel 4 News, 2013)

"Vaadake, millega keenialased täna silmitsi seisavad. Poisid, kes olid nagu sina, said sama väljaõppe nagu sina, nad ohverdasid oma elu Jumala eest ja töid moslemitele tohutu võidu."
Al-Shabaabi pressiesindaja (Channel 4 News, 2013)

"Kui me võitleme ja saame märtrisurma, loodame olla koos jumalaga, paradiisis. Me loodame ilusatele naistele. Mida loodavad uskmatud? Mitte midagi." - Šeik Hassan Dahir Aweys (Channel 4 News, 2013)

Antud viimased 3 tsitaati lõpetavad kuue ajendi käsitluse Al-Shabaabi osas, sest on oma olemuselt sarnased - argumenteerimata ning puhas manipulatsioon, mida on ajaloo kasutatud aastatuhandeid. Lubatakse elujärgset paradiisi ning püütakse inimesi radikaalsuseni mõjutada, sest see on justkui "jumala tahe".

Boko Haram

Üheks peamiseks viisiks Boko Harami jaoks usulises terrorismi ajendi kategoorias, oli koraani tsiteerimine. Selle juures arvati, et Koraani juba otseselt põhjendades, on võimalik parimal viisil inimesi manipuleerida ning oma radikaalset tegevust põhjendada. Boko Harami liider Aboubakar Shakar kasutas tihtipeale Koraani enda tsitaate, et manipuleerida inimesi uskuma, mille pärast nende radikaalselt vägivaldne tegutsemine jumala tahe oli (Afolabi & Yusuf, 2019) Allpool on välja toodud näitena neli tsitaati koraanist, mida mitmel korral uurimustöös uuritavas ajagraafikus kasutati.

"...võitlema nende vastu, kes ei usu Jumalasse ega Viimsepäeva ega hoia seda, mis on keelatud

Jumala ja Tema Sõnumitooja poolt, ega tunnista tõe usku, Raamatu rahva hulgast, kuni nad maksavad džizya't vabatahtlikult ja tunnevad end alistatuna". Suraatul Taubat 9:29 - Shekau

"Sellele, kes võitleb Jumala nimel - olgu ta siis tapetud või saab võidu - anname talle varsti suure (väärtusega) tasu. Nisa'a 4:74." - Shekau

"võitle Jumala nimel nendega, kes võitlevad teie vastu, kuid ärge ületage piire, sest Jumal ei armasta üleastujaid. Ja tapke nad, kus iganes te neid tabate, ja pöörake nad välja sealt, kust nad teid välja on pööranud, sest tagakiusamine on hullem kui tapmine; kuid ärge võitle nendega Püha Mošeede juures, kui nad (kõigepealt) ei võitle teie vastu seal, aga kui nad teie vastu võitlevad, siis tapke nad. Selline on nende tasu, kes keelduvad usust. Baqarah 2:190-191." - Shekau (Afolabi & Yusuf, 2019)

Teiseks usulise ajendi põhjenduseks oli radikaalsem ja otsekohesem sõnum, kus Boko Harami liidrid ülistasid Allahit, tegid maha teisi religioone ning põhjendasid, kuidas nende tegevus on vaid Allagi enda tahe ning nemad on justkui jumala jüngrid. Allpool on välja toodud mõned näited selle illustreerimiseks.

"Kõik Kameruni inimesed. Teadke, et inimene ei saa olla moslem ilma demokraatia vastu mässamata. Teie väed ei ole midagi, isegi Nigeeria sõdurid ei suudaks meile midagi teha. Isegi USA väed ei suudaks meile midagi teha. Isegi mitte kogu maailma väed. Shekau (AFP uudisteagentuur, 2014)

"Oh head vennad, rõõmusõnum, et nüüd, kui Jumal lubab, on kätte jõudnud võitluse aeg. Võitluse aeg on käes. Oh Nigeeria türannid ja oh maailma uskmatud, eriti Ameerika, Prantsusmaa, Saksamaa türannid ja iskanci nõukogude türannid, nagu me oma kohalikus keeles ütleme ja te, kui Jumal lubab, teate, mida ma selles kohalikus keeles ütlen: Surma oma pettumuses, surma oma pettumuses, surma oma pettumuses." - Shekau (Daily Mail, 2018)

Mõlemad kirkamad näited teist sorti usulisest põhjendusest Boko Harami poolt, aitavad kirjeldada kuidas usulist ajendit kasutati sisuliselt igalpool manipulatsioonis läbivalt. Olgu see demokraatia vastane hoiak või olgu see mis iganes välisriik, kõike kirjeldati justkui moslemi vastast, mis tuleb likvideerida.

5. Al-Shabaabi ja Boko Harami sõnumite võrdlus

Al-Shabaabi ja Boko Harami sõnumeid lugedes tekkis arusaam, et kuigi nende lõppeesmärkides on palju sarnasusi, ei ole nad siiski oma olemuselt identsed, olgugi, et mõlema puhul on tegu islamistlike äärmusrühmitustega. Kui võrrelda mõlema rühmituste tsitaatide maneere, siis oli selge, et Al-Shabaabi sõnumid olid edastatud läbimõeldumalt, formaalselt ja olid rohkem ideoloogiselt juhitud. Nende sõnumid olid struktureeritud ülesehituse ning tugevama argumentatsiooniga, et õigustada oma tegevust. Seega, võib väita, et Al-Shabaab kasutas keerulisemaid propagandatehnikaid, ilmselt, et ka laiemale kontingendile oma ideoloogiat apelleerida.

Boko Harami sõnumid olid oma olemuselt seevastu oluliselt agressiivsemad, otsekohesemad ja lihtsamini arusaadavad. Oma tegude õigustamises kasutati palju lihtsalt koraani tsiteerimist, ilma, et sellele mingit omapoolset isikupära juurde oleks lisatud. Boko Harami sõnumite maneer oli ähvarduslik, kohati väga üleolev ning isegi pilkav. Ka nende sõnumide ideoloogia sõnastamisel oli lihtsakoelisem ning vähem argumenteeritud, mis viitab nende lihtsama propaganda tehnika suunitlusele, mis võis olla nii taotluslik või liidri vähesema karismaatilise mõju tulemus.

Kui võrrelda mõlema rühmituse sõnumeid uurimuses rakendatud viie ajendi valguses, siis võõrandumine oli ajend, mis Al-Shabaabi sõnumites väga olulisel kohal oli. Al-Shabaab edendas tugevalt võõrandumist, kui ajendit, rõhutades korduvalt, kuidas Somaalia vajab suurpuhastust, sest ollakse traditsioonilistest väärtustest võõrandunud, kaotustunnet oli tajuda ka islami uskumuse osatähtsuse kaotamisega ühiskonnast. Ka Boko Haram rõhutas oma sõnumis võõrandumisele, kui prominentsele ajendile oma tegevuses, tuues Läänemaailma mõju, eriti just hariduse osas peamiseks süüdlaseks, mille tõttu islamiusu väärtused ühiskonnas devalveerunud on.

Alandamine kui terrorismiajend oli Al-Shabaabi sõnumites suuremas osas ajaloolisest kontekstist tulenev. Alanduse tunne kajastus suuresti koloniaalajaloost ning konkreetsel uuritaval ajahetkel tekitas pahameelt ja hirmu välisriikide ja organisatsioonide sekkumine Somaalia riigi korraldusse, mis Al-Shabaabi sõnumitest kajastus kui uus koloniseerimine. Boko Harami alandust kajastas rohkem kindel sündmus ning selleks oli nende esialgse liidri

Mohammed Yusufi tapmine Nigeeria valitsuse poolt, mis ka Boko Harami agressiivse hoiaku ühiskonna ning valitsuse suhtes aktiveeris. Pigem oli Boko Harami üleolevatest sõnumitest välja lugeda, kuidas alandada taheti Läänemaailmat ennast. See näitas omal moel, kuidas töös uuritavad terrorismi ajendid võivad ilmned hoopis teisest perspektiivist, kui algul arvata oleks võinud.

Kui algselt eeldati, et demograafilised ajendid mängivad Al-Shabaabi sõnumites noorte värbamise eesmärgil tähtsal kohal, siis vähemalt avaldatud pressiteadetest ning tsitaatidest seda nii oluliselt välja lugeda polnud võimalik. Sellegipoolest sihiti noori moslemeid rahvusvaheliselt, rõhutades religioosseid, kui ka klannisidemeid. Ka Boko Harami sõnumid ei kajastanud nii selgelt eesmärki noori läbi pressiteadete värvata ning kuna peamiselt tegutseti Nigeeria perifeerias, siis ilmselt tehti seda ka rohkem külades koha pealt. Sellegipoolest üritati oma sõnumites ärgitada inimesi kristluse vastu, et seeläbi koondada moslemeid. Antud sõnum oli lisatud demograafilise tajuga sõnumi tõlgendusse, sest Nigeerias on esindatud palju erinevaid uske, vastaselt Somaaliale, kus islamiusku on valdav enamus.

Al-Shabaabi sõnumitest oli ajaloolist ajendit terroristliku käitumise osas lugeda Somaalia koloniseerimise osas Suurbritannia poolt. Antud ajaloolist faktorit kasutati oma sõnumites korduvalt, et koguda inimeste toetust välismaise mõju vastu. Boko Harami sõnumites olulist rõhku ajalooliste ajendite osas välja lugeda polnud võimalik ning peamiselt tegeleti hetkeliste poliitilistele ja sotsiaalsetele probleemidele rõhumisega.

Territooriumi, kui terroristlikku ajendit Al-Shabaabi sõnumites esines arvukalt, seda just perspektiivist, kus rõhutati kui tähtis on, et Somaalia saavutaks suveräänsuse. Selle jaoks kajastus nende sõnumitest palju välisjõudude väljasaatmise teemalist, et kehtestada riigis Šaria koraani käsitlest tulenev režiim. Boko Harami sõnumitest kajastus territoriaalseid nõudeid vähem ja sõnumi selleteemaline sisu oli abstraktsema ülesehitusega, ning väljendas pigem vastasseisud mitte-islamlike vaadete vastu.

Al-Shabaabi religioosne sõnum seisnes selgesõnaliselt ning arusaadavalt, sest eesmärgiks oli Somaalias kehtestada range olemusega šariaat, mis nende arvamusel oli ainukeseks lahenduseks Somaalias esinevate sotsiaalsete probleemide lahendamiseks. Boko Haram oli oma religioosses ajendis üsnagi lihtsakoelise kõige vastu, mis ei ole islam. Oma eesmärgiks

loeti islamiriigi loomist, kuid usuline argumentatsioon neile tähtsusest tugev ei olnud. Oma sõnumites tsiteeriti sageli koraani ning rõhutati vaid islamiusu õigsust.

Kui tulla nüüd lõpuks ka rohkem allküsümuse juurde, siis mõlema rühmituse puhul esines sõnumites ka arvukalt sarnasusi ning kattuvusi. Kõige tugevamaks sarnasuseks sõnumites oli kindlasti religioosne aspekt, kus mõlemad rõhutasid oma sõnumitega tugevalt religioosset ajendit oma tegevuse põhjendamises. Kui Al-Shabaabi sõnumid keerlesid oma ideoloogia edendamises ja šariaadi vajalikkuse turundamises, siis Boko Harami religioosne rõhk oli sedapuhku lihtsustatum islamiriigi loomise tähtsusest ning mittemoslemite vastu suunatud propagandal. Mõlema rühmituse maneeris esines ka palju dramaatilisuses, et kuulajatesse sisendada hirmu ning tugevaid emotsioone, et neid enda tegevust toetama panna ning seeläbi värbamisprotsessesse lihtsustada. Mõlema keskne sarnasus sõnumites seisnes, aga välismaailma vastases propagandas. Mõlema rühmituse esindajate sõnavõttudes esines arvukalt argumente Läänemaailma, eriti just Ameerika ning Suurbritannia suhtes.

6. Kokkuvõte

Antud bakalaureusetöö eesmärgiks oli analüüsida kahe Aafrikas tegutseva islamistliku terroristühmituse tegevuse ajendeid ning eesmärke. Uurimistöös uuriti antud teemat Al-Shabaabi ning Boko Harami esindajate sõnumeid kvalitatiivselt analüüsides. Analüüsitavad sõnumid ja tsitaadid tulid peamiselt youtube´ist, digi andmebaasidest akadeemiliste artiklite näol ning ajakirjanduslikest artiklitest. Uuritava sisu töötlemisel kasutati kontentanalüüsi. Uurimustöö teoreetiline raamistik tugines Jessica Sterni (2003) tööde raamistikule, milleks olid terroristliku tegevuse viis baas ajendit: võõrandumine, alandus, demograafia, ajalugu ning territoorium. Omalt poolt kaasas autor raamistikku ka religioosse käsitluse, sest uuritavad terroristlikud rühmitused olid mõlemad islamistlikud. Uurimustöö kontentanalüüsis toodi välja ka värvikamad tsitaadid teoreetilise raamistiku kirjeldamiseks viie ajendi põhjal. Antud teema on aktuaalne, sest tänapäeval on sõjad populariseerunud alternatiivses võtmes, kus vanade traditsiooniliste riikide vahelised konfliktid on asendunud valitsusväliste tegijate radikaalse tegevusega nagu terroristlikud organisatsioonid. Praeguse käsitluse järgi pannakse samuti islamistlikud terroristühmitused ühte patta ning antud töö eesmärgiks oli läbi esindajate sõnavõtude võrrelda manipulatsioonitehnikat ning kokkuvõttes ka võimendada akadeemilist arutelu antud teemal. Töös sisaldatu loodab abiks olla samuti ka terroristlike organisatsioonide tegevuse ajenditel, et neid paremini mõista ning seeläbi argumentatsiooni pakkuda ka poliitikakujundajatele terrorismivastase poliitstrateegia loomisel.

Töö eesmärgiks oli leida internetist mõlema äärmusrühmituse esindajate sõnavõtte ning kategoriseerida neid kuue kasuteldava käsitluse alla, et näha ja kuidas need nende tegevuse ajendites kajastuvad. Võõrandumine oli üks terrorismiajenditest kajastuv läbivaim teema, mis iseloomustas selgelt ja arusaadavalt ühiskonnast tulenevat erosiooni, mis mõlema sõnumitest palju kordus. Al-Shabaabi puhul mängis olulist rolli ajaloo kontekstist tulenev terrorismiajend, mis tulenes Suurbritannia Somaalia koloniseerimisest. Alandus seevastu kajastus rohkem Boko Harami sõnumites, kus kogu organisatsiooni tegelik agressiivne käitumine käivitus alles peale nende esialgse liidri Mohammed Yousufi tapmist. Viimaseks suurimaks terrorismiajendiks oli siiski religioon, mis oli mõlema terroristühmituse ideoloogia ja tegevuse alustalaks. Al-Shabaabi religioosne ajend oli intelligentset sõnastatud ning tugevama argumentatsiooniga, kus eesmärgiks oli kehtestada šariaat. Boko Haram soovis seevastu abstraktselt islamiriiki Nigeerias kehtestada. Territoriaalsed ajendid olid jällegi Al-Shabaabi poolt selgemalt

sõnastatud, sest minema sooviti ajada võõrad väed ning luua Somaalias suveräänne riik. Boko Harami selleteemalised sõnumid olid, aga abstraktsemad ja pigem pilkavad ning üleolevad, kus nende territoriaalsed ajendid nii selgelt välja ei joonistunud.

Mõlema äärmusrühmituse maneer oli samuti kontrastis, kus Al-Shabaab oli oma sõnumites oluliselt intelligentsem ning argumenteeritum, mis tegi nende propagandameetodi keerukamaks. Boko Haram seevastu oma sõnumite maneeris oli pigem otsekohene, agressiivne ning pilkav, mis tegi nende sõnumite eesmärgid pigem suurt emotsiooni ajendavaks. Uurimustöö eesmärgiks oli uurida ajendeid ning ideoloogilisi eesmärke uuritavate terrorirühmituste poolt ning seda ka tehti. Uurimustöös käsitleti ka mõlema rühmituste sõnumite sisu kattuvusi, mis oli uurimustöö teiseks allküsimuseks.

Kasutatud kirjandus

Afolabi, O., & Yusuf, O. (2019). Phases of Boko Haram: Manipulation of the Name of God and Religion. *Peace Research*, 51(1), 67–93. <https://www.jstor.org/stable/26801538>

AFP News Agency. (2015, Jaanuar 7). Boko Haram leader threatens Cameroon in YouTube video [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=l6HWr4x4rQs>

AFP News Agency. (2015, Veebruar 18). Boko Haram leader vows to disrupt Nigeria election in new video [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=IntdalpUk_c

AFP News Agency. (2015, Veebruar 9). Boko Haram leader vows to defeat regional force in new video [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Yd2C2wWU0Cs>

Agbiboa, D. E. (2013). Why Boko Haram Exists: The Relative Deprivation Perspective. *African Conflict and Peacebuilding Review*, 3(1), 144–157. <https://doi.org/10.2979/africonfpeacrevi.3.1.144>

Al Jazeera English. (2011, Oktoober 21). African Union denies Al Shabab's claims of peacekeepers killing [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=8Y8LiP8da4A>

AP Archive. (2015, Juuli 21). Opposition leader arrives in capital for first time in two years [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=47gw6DGSpKQ>

Al Jazeera English. (2014, Veebruar 24). Somalia's al-Shabab vows to make comeback. Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com/news/2014/2/24/somalias-al-shabab-vows-to-make-comeback>

AP Archive. (2015, Juuli 23). Leader of Islamic Courts Council says he will resist government's attacks [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=272s1hlWz-I>

Al Jazeera English. (2007, Detsember 17). Chaotic Somalia's gruesome reality - 17 Dec 07 [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=KUbxrNozmlY>

AP Archive. (2015, Juuli 28). AP interview with leader of Somalia Islamic Supreme Council [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=i5_w8XpQ8KE

Channel 4 News. (2013, Detsember 16). Inside an Al-Shabaab training camp [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=enRVsBDz1oo>

Bassiouni, M. C. (2008). The New Wars and the Crisis of Compliance with the Law of Armed Conflict by Non-State Actors. *The Journal of Criminal Law and Criminology* (1973-), 98(3), 711–810. <http://www.jstor.org/stable/40042787>

Castan Pinos, J., & M. Radil, S. (2020). The territorial contours of terrorism: A conceptual model of territory for non-state violence. *Terrorism and political violence*, 32(5), 1027-1046.

Channel 4 News. (2011, August 4). No famine in Somalia, claims al-Shabaab. <https://www.channel4.com/news/no-famine-in-somalia-claims-al-shabaab>

Channel 4 News. (2012, Veebruar 23). Interview in Somalia with Islamist militants al-Shabaab [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=kM5mbKpNzMY>

Al Jazeera English. (2011, Oktoober 21). African Union denies Al Shabab's claims of peacekeepers killing [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=8Y8LiP8da4A>

CNN. (2013, August 14). Boko Haram threatens U.S. in video [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=s6flerfasbk>

Collier, P., & Hoeffler, A. (2000). Greed and Grievance in Civil War. Policy Research Working Paper 2355. The World Bank Development Research Group.

Ehwarieme, W., & Umukoro, N. (2015). CIVIL SOCIETY AND TERRORISM IN NIGERIA: A STUDY OF THE BOKO HARAM CRISIS. *International Journal on World Peace*, 32(3), 25–48. <http://www.jstor.org/stable/24543722>

Eveslage, B. S. (2013). Clarifying Boko Haram's Transnational Intentions, Using Content Analysis of Public Statements in 2012. *Perspectives on Terrorism*, 7(5), 47–76.

<http://www.jstor.org/stable/26297007>

Hoffman, B. (1985). *The Prevention of Terrorism and Rehabilitation of Terrorists: Some Preliminary Thoughts*. RAND Corp, Santa Monica, CA.

Holseth, D. M. (2012). Al Shabaab – Is It the New Al-Qaeda? *American Intelligence Journal*, 30(1), 78–83. <http://www.jstor.org/stable/26201987>

International Crisis Group. (2022). *After Shekau: Confronting Jihadists in Nigeria's North East*. International Crisis Group. <http://www.jstor.org/stable/resrep40157>

International Crisis Group. (2022). *Toward Political Engagement with Al-Shabaab*. In *Considering Political Engagement with Al-Shabaab in Somalia* (p. Page 26-Page 32).

International Crisis Group. <http://www.jstor.org/stable/resrep41960.7>

MENKHAUS, K. (2014). State Failure, State-Building, and Prospects for a “Functional Failed State” in Somalia. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 656, 154–172. <http://www.jstor.org/stable/24541768>

Olsthoorn, P. (2006). Humiliation and terrorism. *NL-ARMS*, 101.

Pantucci, R. (2009). *Understanding the al-Shabaab networks*. Australian Strategic Policy Institute. <http://www.jstor.org/stable/resrep03936>

Ramadane, Z. O. (2014). *Somalia: State Failure, Poverty and Terrorism*. *Counter Terrorist Trends and Analyses*, 6(7), 13–16. <http://www.jstor.org/stable/26351270>

Stern, J. (2003). *Terror in the Name of God*. Ecco.

Teiner, D. (2021). *Bibliography: Al-Shabaab*. *Perspectives on Terrorism*, 15(2), 240–273. <https://www.jstor.org/stable/27007311>

The New York Times. (2014, Mai 5). Boko Haram Leader Abubakar Shekau: 'Kill, Kill, Kill!' [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=sLAKoJYTLfA>

Daily Mail. (2018, Märts 15). Video 'shows Boko Haram's leader Abubakar Shekau' [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=IZRDoUFTI4I>

Thurston, A. (2015). Nigeria's Mainstream Salafis between Boko Haram and the State. *Islamic Africa*, 6(1–2), 109–134. <https://www.jstor.org/stable/90017379>

Walker, A. (2012). What Is Boko Haram? US Institute of Peace. <http://www.jstor.org/stable/resrep12178>

Lisa 1. Kodeerimisjuhend.

Kriteeriumid:

1. Tsitaadis on leitav otsene seos öeldu ja teooria osas välja kujunenud võõrandumise, alanduse, demograafia, ajaloo, territooriumi ja usu tunnuste vahel;
2. Tsitaat markeeritakse, kui see sisaldab mingit osa või ka terve tsitaadi ulatuses eristatavat võtet.
3. (V) - võõrandumine
4. (A) - alandus
5. (D) - demograafia
6. (AJ) – ajalugu
7. (T) – territoorium
8. (R) – religioon

1. Võõrandumine (V)

1. Võõrandumine kui ühiskonnast isoleerituse tunne.
2. Otsitud tsitaat väljendab eraldatust või ühiskondlikku tõrjutust teiste gruppide või sotsiaalsete süsteemide poolt. Tuntakse end väljajäetuna peavoolu narratiivist.

2. Alandus (A)

1. Alandus, ehk häbi tunne, mis on põhjustatud kellegi teise poolt.

2. Otsitud tsitaat väljendab alanduse tunnet, mis on põhjustatud sotsiaalsete süsteemide, riikide, organisatsioonide või individuaalide poolt. Tsitaadis on tajuda poliitilise rõhumise, lugupidamatuse või väärkohtlemise kogemusest tulenev tugev emotsioon või agressiivselt radikaalne käitumine.

3. Demograafia (D)

1. Demograafia, kui ühiskonna dünaamika ja olemusega seotud probleemid.
2. Otsitud tsitaat väljendab demograafilisi probleeme nagu noorte arvukus ühiskonnas, vaesus, töötus või konkreetset kogukonna probleemid.

4. Ajalugu (AJ)

1. Ajalooline ajend, kui viide minevikus toimunud sündmusele, konfliktile või ajaloolistele tõekspidamistele.
2. Otsitud tsitaat väljendab terroristliku tegevuse ajendit, kus tugev emotsioon nagu viha pärineb minevikust pärit sündmusel või konfliktil, mis on kujundanud tulevaste põlvkondade arusaamu ning seisukohti. Oma radikaalne tegevus põhjendatakse ajaloolise sündmuse järgi.

5. Territoorium (T)

1. Territoorium, kui maa, piirkonna või territoriaalse kontrolliga seotud küsimus või konflikt.
2. Otsitud tsitaat väljendab territoriaalsest konfliktist või arusaamast tulenevat radikaalset käitumist. Territoriaalsed vaidlused, tingitud kummagi poole omanditundest piirkonna suhtes.

6. Religioon (R)

1. Religioossed motivatsioonid, põhjendused või uskumused.

2. Otsitud tsitaadist väljendub usulisi doktriine, määratlusi või tõlgendusi, et põhjendada oma radikaalset tegevust või selle vajadust.

Lihtlitsents

Mina, Jüri-Saimon Kuusemet, (isikukood: 39711110815) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Islamistlike äärmusrühmituste ajendite ning eesmärkide uurimine esindajate sõnumite põhjal: Al-Shabaab Somaalias ja Boko Haram Nigeerias

(Examining the grievances and objectives of Islamist extremist groups based on messages from their representatives: Al-Shabaab in Somalia and Boko Haram in Nigeria.), mille juhendaja on Kristel Vits,

- reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
- kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.